

Bakalářská práce

Rasové teorie jako stavební kámen nacistické ideologie a okultismu

Studijní program:

B0114A300069 Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání

Studijní obory:

Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání
Dějepis se zaměřením na vzdělávání

Autor práce:

Veronika Hanušová

Vedoucí práce:

MTh. Václav Umlauf, Ph.D.
Katedra filosofie

Liberec 2024

Zadání bakalářské práce

Rasové teorie jako stavební kámen nacistické ideologie a okultismu

<i>Jméno a příjmení:</i>	Veronika Hanušová
<i>Osobní číslo:</i>	P21000385
<i>Studijní program:</i>	B0114A300069 Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání
<i>Specializace:</i>	Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání Dějepis se zaměřením na vzdělávání
<i>Zadávací katedra:</i>	Katedra filosofie
<i>Akademický rok:</i>	2022/2023

Zásady pro vypracování:

Bakalářská práce seznámí čtenáře s vývojem rasových a eugenických teorií od poloviny 19 století a zaznamená využití těchto teorií při formování nacistické ideologie. V této práci bude zaznamenán specifický vývoj v Německu, který se následně stále více uchyluje k okultismu jako ke pseudovědě. Na tuto problematiku bude v práci pohlíženo z pohledu filosofického, náboženského i politologického. Tato práce bude zpracována na základě literárních zdrojů, odborných článků, dokumentárních snímků. Studentka se bude řídit metodickými a organizačními pokyny vedoucího práce. The bachelor thesis introduces the reader to the development of racial and eugenic theories since the middle of the 19th century and examines the practical use of these theories during the formation of Nazi ideology. In this work, a specific development will be described, which subsequently led to an occultism as a pseudoscience. This issue is taken from the point of view concerning philosophical, religious and political sciences. Literary works, scientific studies and documentary films will be used as primary sources. The student will follow the methodological and organizational instructions of the supervisor.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce:

Jazyk práce:

tištěná/elektronická

čeština

Seznam odborné literatury:

DE GOBINEAU, Arthur. *Esej o nerovnosti lidských plemen*. Praha: Orbis, 1942.

BUDIL, Ivo T. *Úsvit rasismu*. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-630-2.

POLYAKOV, Léon. *A history of Racist and Nationalist Ideas in Europe*. New York: Basic Books, 1974. ISBN 978-0760700341.

GOODRICK-CLARKE, Nicolas. *Okultní kořeny nacismu*. Praha: Votobia, 1998. ISBN 80-7220-023-2.

KURLANDER, Erik. *Hitlerova monstra*. Praha: Academia, 2021. ISBN 978-80-200-3123-5.

Vedoucí práce:

MTh. Václav Umlauf, Ph.D.

Katedra filosofie

Datum zadání práce:

20. ledna 2023

Předpokládaný termín odevzdání: 30. června 2024

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. David Václavík, Ph.D.
garant studijního programu

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Poděkování

Poděkování za věnovaný čas, cenné rady a připomínky poskytované během psaní této bakalářské práce patří jejímu vedoucímu, MTh. Václavu Umlafovi, Ph.D. Velké díky také patří mé rodině za jejich podporu, kterou mi poskytovali v průběhu studia.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá vývojem rasových a eugenických teorií od starověku po druhou světovou válku. Cílem práce je analyzovat vliv těchto teorií na německou společnost, politiku a ideologii, se zaměřením na klíčové postavy a události. Práce se podrobně věnuje vědeckým kongresům, institucím a lékařským organizacím, které se podílely na rozvoji rasové hygieny v Německu. Dále se zabývá lékařským programem *Euthanasie* a pokusům o zvýšení počtu příslušníků německé populace v programu *Lebensborn*, což ilustruje aspekty eugeniky v pozitivním i negativním smyslu. Práce také zkoumá propojení eugeniky s okultismem a pseudovědeckými teoriemi, které tvořili součást nacistické ideologie, včetně vlivu tajných společností *Thule* a *Ahnenerbe*. Zvláštní pozornost je věnována roli strany *NSDAP* a jednotkám *SS*, které tyto teorie integrovaly do své politiky a praxe. Následně práce posuzuje, jak tyto teorie ovlivnily německou společnost, její elitu, politiku a lékařské kapacity v daném historickém kontextu. Závěrem práce je odsouzení těchto teorií, společenské filosofie a činů v Norimberských procesech.

Klíčová slova

Rasové teorie, eugenika, nacistická ideologie, rasová hygiena, okultismus, Lebensborn, Euthanasie, Norimberské procesy, Operace Paperclip, lékařská věda

Annotation

This bachelor's thesis deals with the development of racial and eugenic theories from antiquity to the Second World War. The aim of the thesis is to analyze the influence of these theories on German society, politics, and ideology, focusing on key figures and events. The thesis thoroughly examines scientific congresses, institutions, and medical organizations involved in the development of racial hygiene in Germany. It also addresses the medical program *Euthanasia* and attempts to increase the number of German population in the *Lebensborn* program, illustrating aspects of eugenics in the both positive and negative senses. The work also explores the connection between eugenics and occultism, as well as pseudoscientific theories that formed part of Nazi ideology, including the influence of secret societies *Thule* and *Ahnenerbe*. Special attention is given to the role of the *NSDAP* and *SS* units, which integrated these theories into their politics and practice. The thesis then assesses how these theories influenced German society, its elite, politics, and medical masters in the given historical context. The conclusion of the thesis is the condemnation of these theories, social philosophy, and actions in the Nuremberg Trials.

Keywords

Racial theories, eugenics, Nazi ideology, racial hygiene, occultism, Lebensborn, Euthanasia, Nuremberg Trials, Operation Paperclip, medical science

Obsah

Úvod.....	10
1. Vývoj rasových a eugenických teorií.....	12
1.1. Historie teorie rasismu	13
1.2. Osmnácté a devatenácté století	15
1.3. Eugenika.....	21
1.4. Eugenické kongresy	22
1.5. Německá eugenika – rasová hygiena	25
2. Vývoj Německa napojený na mystiku árijské rasy.....	27
2.1 Národní uvědomění.....	27
2.2 Politika, rasová hygiena a vysoké školy	31
2.3 Rasová hygiena a vysoké školy	33
2.4 Politika a mytologie.....	38
2.5 Tajná společenství.....	39
3. Ideologie a okultní skupiny.....	44
3.1 Pozitivní a negativní eugenika po volbách.....	44
3.1.1 Lebensborn	46
3.2 Okultismus	48
3.3 Okultní centrum SS - Wewelsburg	50
3.4 Norimberské procesy a procesy s válečnými zločinci	52
3.5 Novodobé hrozby	55
Závěr	57
Seznam použitých zdrojů.....	59

Seznam použitých zkratk

DAP	Německá dělnická strana
DNVP	Německá nacionální lidová strana
Dr.	Doktor
NATO	Severoatlantická aliance
NSDÄB	Liga národně socialistických lékařů
NSDAP	Národně socialistická dělnická strana
NWO	Nový světový řád
SA	Úderné oddíly
SS	Ochranný oddíl
T4	Program vyvraždování postižených lidí
USA	Spojené státy americké

Úvod

Toto téma bakalářské práce jsem si zvolila, protože jsem vždy uvažovala nad tím, jak mohla vzniknout tak obrovská nenávisť člověka vůči jinému člověku, nebo jednoho národa vůči jinému národu. Aby toto téma bylo dodrženo, bylo nutné zapátrat v hlubší historii, než je pouze dvacáté století. Prvotní myšlenka nenávisť k odlišnému je stará jak lidstvo samo. Kde se ale vzala? Co člověka vedlo k tomu, aby jen pomyslel na zahubení jiného člověka, natož celého národa? Jak to mohlo být pro tehdejší společnost morálně ospravedlnitelné? Po přečtení různých titulů, a to i těch nejstarších, jsem dospěla k názoru, že to byla nespokojenost s jakýmsi úpadkem populace, ke které daný člověk náležel, a následná touha po (ztracené) moci, která jeho názor formovala. Ve starověku to mohla být pouze filosofická úvaha, ve které Platón v podstatě doporučuje styky „nejlepších“ s „nejlepšími“, aby byla společnost fyzicky i morálně silná. V osmnáctém a devatenáctém století se k filosofickým úvahám s prvky *rasismu* (teorie, která člení sociální skupiny podle rasových rozdílů mezi lidmi) začala přidávat také věda a tyto teorie vědecky obhajovat. Vědecký rasismus vrcholí druhou světovou válkou, které předcházela velmi špatná ekonomická situace Německa, která se kladla za vinu právě rasově odlišným jedincům.

Tato práce se zabývá vznikem „rasových“ teorií již od starověku. Následně představuje některé rasové teorie a teoretiky osmnáctého a devatenáctého století, popisuje vědecké prokazování těchto teorií ale i jejich nesprávné, někdy až šokující zkomolení. Popisuje vznik nové disciplíny – *eugeniky* (oboru zabývajícího se genetikou, tedy dědičností), jež se stává již skutečnou oficiální vědou, která bude čtenáře provázet společně s dalšími disciplínami celou touto prací.

Text práce bude členěn do několika kapitol. V první kapitole jsou popsány některé teorie, které se pro tuto práci zdály být vhodné. Za období starověku, jako důkaz toho, že se počátky rasismu objevily již v této době, je uveden Platón a jeho idea o dokonalém státě. Jeho myšlenky sice ještě nesymbolizují rasu jako takovou, ale jsou velmi důležité, protože jsou blízké eugenice a německé rasové hygieně, která měla za cíl mimo jiné produkovat vhodnou populaci. Z období osmnáctého a devatenáctého století je zde uveden Charles Darwin, jehož nevinná teorie se stala zkomolenou a využitou pro sociální darwinismus. Dále je zde uveden Thomas Malthus, jehož teorie souvisí mimo jiné s ekonomickou situací a přelidněním. Jako zásadní osobnost pro tuto práci je považován

Herbert Spencer, který zvažoval použít Darwinovu teorii na lidskou společnost. Dále je zde Arthur de Gobineau, který pojednával o degenerovaném národu v důsledku příměsi cizí krve, čímž se stal on a jeho spisy vzorem pro německou ideologii ve dvacátém století. Zároveň je v této kapitole vysvětlen pojem *eugenika* a také je zde popsána světová popularita tohoto vědeckého směru, zejména tím, že se pořádaly světové eugenické kongresy. Na závěr kapitoly zde zmiňují *eugeniku* a počátky rasové hygieny v Německu.

Druhá kapitola má za cíl soustředit se již výhradně na situaci v Německu. Popisuje historický proces národního uvědomění v této zemi a osobnosti, jež ho symbolizují. Osobnosti, které národní uvědomění symbolizují, jsou zejména Johann Gottlieb Fichte, Johann Gottfried Herder a Johann Wolfgang Goethe. Díky těmto myslitelům byla Němcům vštěpována hrdost, kterou následně po první světové válce pošlapala Versailleská smlouva, ale také mytologie, která ve dvacátém století znovu nabírala na popularitě. Jsou zde zaznamenány politické události a vývoj v oblasti lékařství, který je v této práci pokládán za velmi důležitý a stěžejní. Závěrem kapitoly je politika a mytologie, která poskytuje čtenáři přehled o tajných společenstvech, ale také o jejich členech, kteří jsou velmi často součástí nejvyšších orgánů v Německu. Jako důkaz o provázání politiky a mytologie je v této kapitole zpracována část filmu který sloužil propagandě.

Třetí kapitola se soustředí na situaci v Německu, v jehož čele již stojí Adolf Hitler. Jsou zde zaznamenána jednotlivá politická rozhodnutí, která se týkají pozitivní a negativní eugeniky. Důležitým pojmem je zde také okultismus napojený na mystiku árijské rasy. Okultní hnutí bylo záležitostí převážně elity, což dokazují sídla okultních center – jednalo se zejména o hrady. Tato kapitola je zásadní, protože dokazuje provázanost vědy, politiky, historie a mystiky v ideologickém prostředí třetí říše. Zároveň je zde také prostor k zamyšlení se nad údělem sociálních věd udržet sociální pouto, když si Němci zvolili místo inteligence Frankfurtské školy stranu s touto ideologií, kde byl prostor pro šílenství na úrovni vědy. Závěr kapitoly se zabývá odsouzením činů páchaných nacisty v Norimberských procesech, které představovaly klíčový moment pro spravedlnost a mezinárodní právo. Navzdory odsouzení se však i v dnešní objevují obavy z nových forem globálních hrozeb. Obavy se zaměřují jednak na koncept „Nového světového řádu“, ale také na možné zneužití politických nástrojů k dosažení globální dominance, což reflektuje hlubokou nedůvěru vůči elitám a globálním institucím.

1. Vývoj rasových a eugenických teorií

Počátky rasových teorií lze najít již v dávné historii lidstva. Každý národ, každý příslušník národa, chce být hrdý na společnost, ke které náleží. To byl důvod vzniku sporu o to, který z národů je starobylejší, odolnější, nebo společensky a kulturně rozvinutější. Toto byl problém starověku a prvních tvrzení o tom, kdo je „lepší“ a kdo je „horší“. Později se k těmto tvrzením přidala ještě doporučení, jak by se společnost mohla stát ještě lepší. Vždy to ovšem bylo na úkor něčeho, resp. někoho. Tato problematika provází lidstvo ve své podstatě, až dodnes. V dnešní moderní společnosti již netolerujeme názory, které podněcují nenávisť vůči odlišným národům, nebo jedincům, což je velmi správné. Jsem toho názoru, že za to vděčíme právě historii, a tomu, co si vytrpěly generace před námi. Jak již bylo řečeno, pře o nadřazenost lidstvo provázely od nepaměti. V průběhu osmnáctého a devatenáctého století, tedy v době bádání a vědeckých objevů, vyšlo na povrch mnoho teorií, které se zásadně podílely na vzniku rasové a do jisté míry i sociální nenávisti ve světovém měřítku. Těchto teorií bylo mnoho, protože tato tematika se ve své době stala velice populární, ať již z hlediska biologického, nebo filosofického. Všechny teorie není možné do této práce zasadit, proto byly zvoleny jen některé, které se zdály z určitého důvodu nejzajímavější. Ačkoliv tato ožehavá idea ve své době nemusela být špatně myšlena, rozhodně v pozdějších letech byla špatně využita.

V průběhu staletí se společnost měnila, inovovala, prošla průmyslovou revolucí, procesem urbanizace a industrializace, stoupala nezaměstnanost a tím vzrůstala chudoba. Společnost, zejména po první světové válce byla výbušná, protože si procházela hospodářskou krizí a pádem Výmarské republiky. Před sociálními vědami se vztyčila výzva, jak udržet sociální pouto ve společnosti. Byly dvě možnosti: buď inklinovat směrem k inteligenci Frankfurtské školy, nebo k vědě, která se zaprodala politice. V předválečném Německu nastal okamžik, kdy se věda stala pohodlná politice a politika vědě. V reakci na to členové institutu Frankfurtské školy po nástupu Hitlera k moci v roce 1933 emigrují pryč z Německa.

Ve světě se již od roku 1912 pořádají světové eugenické kongresy, na kterých se scházeli vědci a politici, aby zde řešili lidskou dědičnost. Proto je nezbytné, aby se první kapitola věnovala problematice rasových teorií a eugeniky v globálním měřítku, dříve, než na scénu vstoupí specifická situace v Německu.

1.1. Historie teorie rasismu

Definicí rasismu je nepřátelský postoj vůči příslušníkům jiné rasy, nebo etnika, který může mít fanatickou podobu a může přerůst v ideologii i systematický teror.¹ Kořeny rasismu můžeme hledat již ve starověku, kdy se daná skupina lidí cítila být nadřazena jiné, či celý národ jinému národu. Pojem rasismus v té době ještě neexistoval. „Řekové a Římané si explicitní rasové pojmosloví, které pro ně neexistovalo, kompenzovali zavedením konceptů dědičnosti získaných vlastností, autochtonie² a „urozeného“ původu (genealogie), které měli pozdější význam pro formování novodobého rasového myšlení. Představovali substrát moderního rasismu, ke kterému civilizace by bez obdobného intelektuálního odkazu nedospěly.“³ Již v této době západní vzdělanci pracovali s myšlenkou, že jeden národ je nadřazen druhému. Jedním z nich byl podle Budila Publius Cornelius Tacitus, který byl mimo jiné označován za největšího římského historika všech dob.⁴

„Dávno před rasovými teoretiky 19. a 20. století se tak v antice zrodila představa, že etnické míšení způsobuje ochabnutí a úpadek populace a politický rozklad. Tacitus posléze spojil „rasovou čistotu“ s mimořádnými kvalitami Germánů a bezděčně tak tuto antickou teorii odkázal novověkému západu.“⁵

Tyto myšlenky jsou důležité pro formování novodobého rasismu, ale jsou zde i aspekty další – biologické ale také geografické. Germáni jsou podle Tacita původní obyvatelé země, prakticky bez příměsí cizí krve, nesmíšení a neporušení sňatky s příslušníky jiných národů.⁶ Tělesný vzhled u všech stejný, třeba že jde o tak velký počet lidí: „svěřepé modré oči, nazrzlé vlasy, urostlá těla, silná, avšak jen tenkrát když útočí. V práci a námaze nejsou zdaleka tak vytrvalí, vůbec nejsou schopni snášet žízeň a vedro, kdežto na mráz a hlad jsou vlivem klimatu a půdy navyklí.“⁷

¹ RANSDORF, G., LINHART, J., eds. *Sociologická encyklopedie* [online]. [vid. 18.6.2024]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/>

² Autochtonie je synonymem pro místní, v této větě jde o člověka který má kořeny a historii na tomto místě.

³ BUDIL, Ivo T. *Úsvit rasismu*. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-630-2. s. 213

⁴ BUDIL, Ivo T. *Úsvit rasismu*. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-630-2. s. 89

⁵ BUDIL, Ivo T. *Úsvit rasismu*. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-630-2. s. 215

⁶ BUDIL, Ivo T. *Úsvit rasismu*. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-630-2. s. 90

⁷ BUDIL, Ivo T. *Úsvit rasismu*. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-630-2. s. 90

Tento stručný Tacitův postřeh se stal jednou z nejzásadnějších myšlenek v západních dějinách, jejíž skrytý potenciál plně ocenila až moderní doba.⁸ „*Spis Germánie byl označen za nejnebezpečnější spis, který byl kdy napsán.*“⁹ Můžeme tedy říct, že rasové teorie, které se později rozvíjeli pocházejí právě z dochovaných děl těchto starověkých autorů. Zatímco Tacitus se soustředil na vlastnosti Germánů, Platón se zabýval otázkou, jaká společnost by byla ideální.

„*Na základě toho, na čem jsme se shodli, je nutné, aby se nejlepší muži stýkali s nejlepšími ženami co nejčastěji, a nejhorší s nejhoršími naopak nejméně často. A potomky prvních je třeba vychovávat, potomky druhých ale ne, má-li být naše stádo opravdu vynikající.*“¹⁰ Tyto úvahy o správných vztazích v Platonově Politeie¹¹ stupňovali i předpisy o dětech pocházejících z různých společenských vrstev. Toto lze nepochybně označit za počátky eugeniky. Eugenika se zabývá ovlivňováním genetického kmene lidského rodu ve snaze působit na ty faktory, které mohou ovlivnit fyzický a duševní vývoj budoucích generací.¹²

„*Úřady podle mého názoru převezmou děti ze zdatných rodičů a dopraví je do opatrovny k nějakým pečovatelkám, které jsou ubytovány odděleně ve vyhrazené části města. Dětem horších rodičů anebo dětem s nějakou vadou, které se narodili těm lepším, dají, jak náleží, zmizet na nějakém zapovězeném místě. Má-li stav strážců zůstat čistý, řekl.*“¹³

„*Aristoteles, nejvlivnější systematik Starověku, byl přesvědčen, že lidské tělo představuje substanci, k níž konkrétní přírodní a klimatické podmínky přidávají akcident, který se projevuje v odlišném fyzickém vzezření, případně ve specifických modech chování určité populace. Tento enviromentalismus, který byl pro antické myšlení typický, Aristoteles spojoval s politickým zřízením a národní povahou.*“¹⁴

⁸ BUDIL, Ivo T. *Úsvit rasismu*. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-630-2. s. 90

⁹ BUDIL, Ivo T. *Úsvit rasismu*. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-630-2. s. 90

¹⁰ PLATÓN. *Ústava*. Přeložil Radislav HOŠEK, autor úvodu Petr HORÁK. Antická knihovna, Sv. 65. Praha: Svoboda-Libertas, 1993. ISBN 80-205-0347-1. s. 234

¹¹ Politeia neboli ústava, napsal Platón

¹² KAPR, J., eds. *Sociologická encyklopedie* [online]. [vid. 18.6.2024]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/>

¹³ PLATÓN. *Ústava*. Přeložil Radislav HOŠEK, autor úvodu Petr HORÁK. Antická knihovna, Sv. 65. Praha: Svoboda-Libertas, 1993. ISBN 80-205-0347-1. s. 235

¹⁴ BUDIL, Ivo T. *Úsvit rasismu*. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-630-2. s. 205

Do jisté míry tedy Aristoteles souhlasí s Tacitovou preferencí Germánů. Je tedy zřejmé, že přední antičtí myslitelé se zabývali myšlenkou, který národ je lepší. Údajná nadřazenost ovšem nepramenila jednoznačně z barvy pleti, náboženského vyznání či jiného aspektu, který v dnešní době považujeme za rasový. Nadřazenost v této době nezávisela pouze na geografických podmínkách a stavbě těla, ale především na autochtonních kořenech a vazbách člověka k danému území, a hlavně jeho historii. K historii a k původu se totiž obracejí všichni filozofové, kteří se otázkou nadřazenosti zabývají v průběhu věků. *„Řecká genealogická imaginace byla arogantní a imperialistická. Neřecké etnické skupiny si osvojili etnologickou metodu, využili ji pro svoji sebeoslavu a předznamenal tak pošetilou závrat' z velikosti středověkých a raně novověkých národů.“*¹⁵ *„Rozsáhlé sofistické genealogické stromy inspirované antickými předlohami a čerpající ze starověkých a biblických legend se stali součástí západní intelektuální tvořivosti až do devatenáctého století.“*¹⁶ *„Od starověku obecně převládal názor, že druh je pevná, absolutní forma – že každý jedinec je projevem neměnného typu. Aristotelická biologie směřovala veškerou svou energii k tomuto závěru. Na druhou stranu je nutno vědět, že představa evoluce byla mezi řeckými filozofy jako spekulativní idea běžná. Démokritos a atomisté se domnívali, že druhy sice vznikaly nezávisle na sobě, nic méně přežily jen nejschopnější – což nemuselo být v rozporu s Aristotelem. Jiní tvrdili, že z dokonalejších životních forem vznikly formy méně dokonalé.“*¹⁷ Myslím, že nalézt řešení této otázky není prakticky možné. Pramení z přesvědčení a vlastního názoru každého z nás.

Již ve starověku tedy můžeme nalézt prvky rasismu, eugeniky, ale také národní identity.

1.2. Osmnácté a devatenácté století

V průběhu osmnáctého a devatenáctého století se filozofové zabývali otázkou rasové diferenciaci a hierarchizaci lidských populací. Tento intelektuální proud byl spojen pokrokem v biologických vědách a sociální filosofií té doby. Klíčovou roli

¹⁵ BUDIL, Ivo T. *Úsvit rasismu*. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-630-2. s. 220, 221

¹⁶ BUDIL, Ivo T. *Úsvit rasismu*. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-630-2. s. 222

¹⁷ MCGREAL, Ian Philip. *Velké postavy západního myšlení: slovník myslitelů*. V českém jazyce vyd. 2. Přeložil Martin POKORNÝ. Obzor, sv. 10. Praha: Prostor, 1999. ISBN 80-7260-002-8. s. 438, 439

v utváření a šíření těchto teorií, které měly dalekosáhlé důsledky, sehrál Charles Darwin, Thomas Malthus, Herbert Spencer a Arthur de Gobineau. Je však velmi důležité rozlišovat mezi těmi, kteří přispěli k vědeckému poznání, a těmi, jejichž práce byla základem pro rasové ideologie. Zatímco Darwin a Malthus přinesli cenné vědecké poznatky a jejich dílo bylo zneužito, tak Spencer a Gobineau aktivně podporovali nerovnost a předsudky. Rozlišení mezi těmito přístupy je klíčové pro pochopení toho, jak vědecké myšlenky mohou být interpretovány a používány v různých kontextech.

Charles Darwin, anglický geolog a přírodovědec známý jeho teorií přirozeného výběru, tedy procesu, jímž se populace přizpůsobuje svému prostředí, což vede k vytvoření nového druhu¹⁸ „Při své geologické práci Darwin začal registrovat doklady, které ho přiměly zpochybnit převažující mínění o neměnnosti druhů. Z objevů zkamenělin v Argentině věděl, že některé druhy vyhynuly, zatímco druhy těsně spřízněné přežily.“¹⁹ Tento zásadní objev nutil Darwina přemýšlet, nad tím, že pokud se druhy mění, existují zde určité podobnosti, např. křídlo ptáka, lidská paže, přední běh psa. Dále také to, že organismy spadají do různých čeledí, druhů a rodů, ale také to, že se u takto různých živočichů vyskytuje totéž chování – např. zívání. Bylo konečně možno pochopit, proč se jednotlivé druhy vyskytují na různých světadílech.²⁰ „Tyto fenomény byly objasnitelné, pokud jsou druhy spřízněny původem ze společných předků. Darwinovi ovšem nebylo jasné, co by tyto změny mohlo způsobovat, dokud v roce 1838 nepřečetl Malthusův Esej.“²¹

„V říjnu 1838, to znamená 15 měsíců po tom, kdy jsem začal se systematickým výzkumem, jsem náhodou četl pro zábavu Malthusův spis „O lidnatosti“ (Population), a protože jsem byl mnohaletým pozorováním života živočichů a rostlin dobře připraven zhodnotit boj o život, který všude probíhá, napadlo mi ihned, že za těchto okolností budou mít příznivé odchylky sklon k tomu, aby byly uchovávány, a nepříznivé, aby byly ničeny. Výsledkem toho byl vznik nových druhů. Zde jsem měl konečně teorii, s níž bych se mohl

¹⁸ MCGREAL, Ian Philip. *Velké postavy západního myšlení: slovník myslitelů*. V českém jazyce vyd. 2. Přeložil Martin POKORNÝ. Obzor, sv. 10. Praha: Prostor, 1999. ISBN 80-7260-002-8. s. 441

¹⁹ MCGREAL, Ian Philip. *Velké postavy západního myšlení: slovník myslitelů*. V českém jazyce vyd. 2. Přeložil Martin POKORNÝ. Obzor, sv. 10. Praha: Prostor, 1999. ISBN 80-7260-002-8. s. 440

²⁰ MCGREAL, Ian Philip. *Velké postavy západního myšlení: slovník myslitelů*. V českém jazyce vyd. 2. Přeložil Martin POKORNÝ. Obzor, sv. 10. Praha: Prostor, 1999. ISBN 80-7260-002-8. s. 440

²¹ MCGREAL, Ian Philip. *Velké postavy západního myšlení: slovník myslitelů*. V českém jazyce vyd. 2. Přeložil Martin POKORNÝ. Obzor, sv. 10. Praha: Prostor, 1999. ISBN 80-7260-002-8. s. 441

*pustit do práce; byl jsem však tak úzkostlivý, abych se vyvaroval předsudků, že jsem se rozhodl nenapsati o tom ani řádku.*²²

Boj, který vznikl proti Darwinově teorii, byl veden především klerikálními kruhy, které pochopily, že Darwinův názor na vývoj živé přírody, včetně člověka, není příliš slučitelný s biblickou teorií.²³

Podle Marka Orko Váchy byl Darwin velice hodný, jemný a extrémně nehádavý člověk a za to, co jeho teorie rozpoutala nemohl.²⁴ Což do značné míry vyvrací Budil, který tvrdí, že se Darwin nezdráhal uvažovat o uplatnění zákonů přírodního výběru na lidskou společnost.²⁵

*„U přírodních národů brzy hynou duševně či tělesně slabí jedinci a ti, kteří přežijí, jsou obyčejně pevného zdraví. Na druhé straně my, civilisovaní lidé, děláme vše, co jen je v našich silách, abychom proces vymírání zarazili; stavíme ústavy pro slabomyslné, tělesně postižené a nemocné, zavádíme zákony na ochranu chudých a naši lékaři vynakládají veškerý svůj um, aby zachránili každý život tak dlouho, jak jen to je možné. Máme důvod se domnívat, že očkování zachránilo tisíce lidí slabého zdraví; kteří by dříve zahynuli na neštovice, a tak slabí příslušníci civilisovaných společností dále rozmnožují svůj rod. Nikdo, kdo se zabýval chovem domácích zvířat, nebude pochybovat, že to lidské rase musí velice škodit. Je překvapující, jak rychle působí nedostatečná nebo nepravidelná péče na úpadek zdomácnělé rasy – ovšem s výjimkou těch případů, které se týkají člověka samého – a sotva se najde tak nerozumný, aby pokračoval v chovu právě těch nejhorších zvířat.*²⁶

Podle Budila Darwin neprojevoval zájem o vytvoření sociální či politické teorie vycházející z jeho biologických tezí.²⁷ Některými názory, které odrážely dobové mínění, předznamenal ducha sociálního darwinismu, jehož skutečnými inspirátory byli především

²² DARWIN, Charles a Vladimír J. A. NOVÁK. *Vlastní životopis*. Praha. Život a práce, 1950. s. 88, 89.

²³ DARWIN, Charles a Vladimír J. A. NOVÁK. *Vlastní životopis*. Praha. Život a práce, 1950. s. 16

²⁴ YouTube: Marek Orko Vácha: *Eugenika a holocaust (2017)* [online]. [vid. 6.6.2024]. Dostupné z <https://youtu.be/oHFMBgJoM04?si=MjbpCSSsflCZ-fKU>

²⁵ BUDIL, Ivo T. *Triumf rasismu: rasová imaginace a zrození moderní doby*. V Praze: Stanislav Juhaňák – Triton, 2015. s. 850.

²⁶ DARWIN, Charles, *O původu člověka*. Praha: Academia, 1970. s. 93.

²⁷ BUDIL, Ivo T. *Triumf rasismu: rasová imaginace a zrození moderní doby*. V Praze: Stanislav Juhaňák – Triton, 2015. s. 850.

Thomas Robert Malthus a Herbert Spencer.²⁸ Ti, které řadíme do sociálního darwinismu, byli přesvědčeni o tom, že Darwinovy teze jsou aplikovatelné na společnost a že pomocí sociálního darwinismu bude společnost možné pozitivně reformovat a revitalizovat, a to i za cenu nutné eliminace slabých, postižených a méněcenných.²⁹

„Malthus tvrdí v podstatě, že lidstvo má trvalou tendenci množiti se rychleji, než jak vzrůstá zásoba životních prostředků potřebných k výživě vzrůstajícího počtu obyvatelstva.“³⁰ „Proto nápravy nelze dojít změnou společenských poměrů, změnou vlády apod., ale jen a jen snížením porodnosti. Snížení porodnosti má nastat odkládáním sňatků a omezování sexuálních styků.“³¹

„Přizpůsobování porodnosti k omezeným zdrojům živobytí pomocí antikoncepce nebo potratů nepřicházelo pro Malthuse v úvahu z náboženských důvodů.“³² Tyto teorie všeobecně neměli za cíl jakoukoliv rasovou diskriminaci, ale všechny byly velmi snadno zneužitelné a zejména později ve 20. století se stali předlohou pro různé nacistické „plány“.

Filozof Herbert Spencer je jedním z myslitelů, kteří aplikovali evoluční teorii v nevhodných oblastech. Konkrétně tento člověk spekuloval o evoluci již předtím, než vešly Darwinovy teorie ve známost a zaníceně se jich poté chopil. (Nebylo to poprvé, ani naposledy, co si filozofové mylně přisvojili vědu pro vlastní potřeby).³³ *„Spencer uplatňoval přirozený výběr na lidské společnosti a domníval se, že se vyvinuly z původně jednoduchých forem ke komplexním podobám, jaké známe dnes. Lidské jedince a společnosti viděl v neustálém zápase, v němž nejslabší jsou poraženi a hynou.“³⁴*

²⁸ BUDIL, Ivo T. *Triumf rasismu: rasová imaginace a zrození moderní doby*. V Praze: Stanislav Juhaňák – Triton, 2015. s. 850, 851.

²⁹ BUDIL, Ivo T. *Triumf rasismu: rasová imaginace a zrození moderní doby*. V Praze: Stanislav Juhaňák – Triton, 2015. s. 851.

³⁰ HORÁČEK, Cyril. *Malthusova nauka a některé novodobé jevy populační*. Brno: Barvič a Novotný, 1922. s. 24

³¹ SRB, Vladimír, KUČERA, Milan a RŮŽIČKA, Ladislav. *Demografie*. Praha: Svoboda, 1971. s. 550

³² MILTOVÁ, Alena. *Sociologické školy, směry, paradigmata*. Vyd. 2., dopl. Sociologické pojmosloví, sv. 4. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN 80-85850-81-8. s. 43

³³ MCGREAL, Ian Philip. *Velké postavy západního myšlení: slovník myslitelů*. V českém jazyce vyd. 2. Přeložil Martin POKORNÝ. Obzor, sv. 10. Praha: Prostor, 1999. ISBN 80-7260-002-8. s. 442

³⁴ Tamtéž.

Aplikace Darwinova přirozeného výběru na společnosti byla nemístná, zejména protože, aby Spencer našel příklady evoluce v dějinách lidstva, musel akceptovat Lamarckův názor, že je možno dědit přijaté charakteristiky (šetrnost, energičnost, agresivitu).³⁵ Tato nemístnost spočívala hlavně v tom, že Darwin Lamarckovu teorii dědičnosti získaných charakteristik odmítal.³⁶ Spencer měl za to, že přirozený proces vyhlazování neschopných tj. těch, kteří se nedokážou přizpůsobit změnám prostředí, v průběhu každé evoluční fáze zajišťuje nárůst kvality lidského pokolení.³⁷

„Jakkoliv však jest tento proces krutý a krvavý, přece vyhlazování nižších ras a nižších jedinců skýtá lidstvu více výhod v těch fásích pokroku, kdy mravní rozvoj povolna pokračuje a kdy není posud tak živých symphatií, aby neustále bolem a smrtí byly oživovány. Jakmile však vznikají státy vyššího typu, předpokládající jedince, schopné dokonalejší součinnosti rozvíjí ničivá činnost těchto vyšších států zhoubný vliv na mravní povahu svých členů, zhoubný vliv, jež převyšuje prospěchy, plynoucí z vyhubení ras nižších. Na tomto stupni pokroku musí očišťovací proces, posud stále ještě důležitý, dále se prováděti válkou hospodářskou, soutěží národů, ve které nejvíce prostoru zaujmou národové fysicky, citově a duševně nejdokonalejší, kdežto nejméně schopni povolna hynou, nemohouce zanechatí četné potomstvo.“³⁸

Práce těchto mužů, vědců, teoretiků, ať již v některých případech vědomě, nebo ne, přinesla myšlenky o lidské diverzitě a hierarchii. Nelze však o těchto myšlenkách mluvit jednoznačně jako o rasismu. Lze pouze říct, že Malthusův důraz na omezené zdroje a růst populace, nebo Darwinova teorie přírodního výběru byl takový „nášlap“ k moderním rasovým teoriím. Záměrně nebyl zmíněn Spencer, protože je naprosto jasné, že zde jsou již stopy rasismu jako takového zřejmé, ovšem aplikované nikoliv na tělesný vzhled, nýbrž na sociální postavení. V tomto krátkém výčtu chybí důležitá postava, kterou, dle názoru autorky, právem můžeme považovat za zakladatele moderního rasismu a ten

³⁵ MCGREAL, Ian Philip. *Velké postavy západního myšlení: slovník myslitelů*. V českém jazyce vyd. 2. Přeložil Martin POKORNÝ. Obzor, sv. 10. Praha: Prostor, 1999. ISBN 80-7260-002-8. s. 442

³⁶ MCGREAL, Ian Philip. *Velké postavy západního myšlení: slovník myslitelů*. V českém jazyce vyd. 2. Přeložil Martin POKORNÝ. Obzor, sv. 10. Praha: Prostor, 1999. ISBN 80-7260-002-8. s. 441

³⁷ MCGREAL, Ian Philip. *Velké postavy západního myšlení: slovník myslitelů*. V českém jazyce vyd. 2. Přeložil Martin POKORNÝ. Obzor, sv. 10. Praha: Prostor, 1999. ISBN 80-7260-002-8. s. 464

³⁸ SPENCER, Herbert a Josef PELCL. *O studiu sociologie*. V Praze: Společným nákladem Rozhledů, 1898. s. 175,176.

skutečně prvotní článek, od kterého se moderní rasismus začal odvíjet. Je jím Joseph Arthur hrabě Comte de Gobineau (1816-1882).

Podle Gobineaua degenerovaný národ je takový, který již nemá hodnoty takové, které měl dřív, protože mu již nekoluje v žilách ta samá krev, která kolovala dřív. Celá tato degenerace podle něj byla zapříčiněna míšením a jejím výsledkem je úpadkový člověk odlišný po stránce etnické.³⁹ Dále Gobineau tvrdí, že by žádný národ nezahynul, kdyby byl složen pouze z prvků národních.⁴⁰

„Pokud krev takového národa a jeho instituce zachovávají ještě v dostatečné míře pečeť plemene počátečního, tož takový národ existuje; a ať již jak to bylo u Číňanů, má co činiti s dobyvateli, kteří jsou pouze hmotně energičtější než on; nebo že jako Indové vytrvá v zápase trpělivosti, jinak trpkém, proti národu po všech stránkách vyššímu, jako jsou Angličané, jeho jistá budoucnost, nechť jej těší: bude jednou svoboděn. Oproti tomu pro národ jako Řekové, jako Římané pozdního císařství, který úplně vyčerpal svůj princip etnický a důsledky, jež z něj pochodily, pro ten bude den porážky dnem jeho smrti. Vypotřeboval časy, které nebe mu předem propůjčilo, protože se úplně změnil co do plemene, tedy i přirozenosti a tím degeneroval.“⁴¹

Pojem degenerace, vznikl tedy podle Gobineaua z mísení národů, jak již bylo řečeno výše. Zároveň jak je zřejmé, upozorňuje na Čínu a Indii, což je pro tuto práci velmi příhodné, vzhledem k tomu, že o necelých sto let později se v těchto oblastech mimo jiné praktikovaly nacistické výzkumy, které měly dokázat nadřazenost árijské „rasy“.

Podle Modráčka ovšem názor, že křížení plemen znamená degeneraci, však odporuje jak historickým faktům, tak modernímu anthropologickému bádání.⁴² *„Kdyby křížení plemen skutečně bylo tak škodlivé a destruktivní, jak tvrdí Gobineau, Lapouge a jejich němečtí stoupenci, nebylo by lidstvo nikde dospělo k civilizaci a zejména národové přední Asie a Evropy, kde střetla se tisícikráté nejruznější plemena, stěhující se*

³⁹ GOBINEAU, Arthur de. *O nerovnosti lidských plemen*. Praha: Orbis, 1942. sv. 1, s. 38.

⁴⁰ GOBINEAU, Arthur de. *O nerovnosti lidských plemen*. Praha: Orbis, 1942. sv. 1, s. 46.

⁴¹ GOBINEAU, Arthur de. *O nerovnosti lidských plemen*. Praha: Orbis, 1942. sv. 1, s. 47.

⁴² MODRÁČEK, František. *Fašistické převraty: krise poválečných demokracií*. Praha: F. Modráček, 1937, s. 67.

*sem z nejrůznějších končin, nebyli by překročili přírodní stupeň svého vývoje. Všimněme si, co nám praví o rasách a jejich křížení novější anthropologie.*⁴³

Také podle Hocha Arthur de Gobineau ačkoliv doma nepřilíš znám, tak v Německu získal četné vyznavače, svoji naukou o různé hodnotě lidských ras a hlavně přednostech rasy germánské, která žila ve Francii jako šlechta, která zde zbyla po franckých, pak porománštělých dobyvatelích.⁴⁴ „Gobineau soudil, že bílá rasa jest jedinou tvořitelkou vyšších civilisací; starší civilisace sice vznikly z ras jiných nebo smíšených, ale to bylo možno jen tím, že v nich byl silný element árijské krve.⁴⁵ Není se tedy čemu divit, že z Gobineaua čerpala nacistická ideologie, když tak urputně vyzdvihuje starobylost germánství (a árijství). On vlastně tvrdí, že velké národy jsou na krvi těchto historických národů postaveny. Podle jeho názoru by nebylo přeživšího národa, kdyby v jeho žilách nekolovala tato silná krev. To je nakonec ten kámen, na kterém staví nacistická (okultní) ideologie – návrat k historii, k bývalé slávě germánství.

1.3. Eugenika

Všechny „rasové“, nebo pro přesnost spíše diskriminační teorie, řekněme již od Platóna se zabývaly nadřazeností určitého rodu. S tím velice souvisí pojem eugenika.

Eu = dobrý, pravý, správný

Genus = rod

Názny eugeniky lze zaznamenat, stejně jako prvky rasových teorií již ve starověku, konkrétně v Platónovi – jak již bylo zmíněno v první podkapitole, Platón k tomu, aby „stádo“ bylo skvělé, považoval za nutné, aby se nejlepší muži stýkali s nejlepšími ženami v podstatě k zušlechtování potomstva.⁴⁶

Pojem eugenika ovšem poprvé vyřkl Francis Galton. Francis Galton přemýšlel o procesech dědičnosti, zároveň však také o ovlivnění vývoje „horších“ lidí ve prospěch

⁴³ MODRÁČEK, František. *Fašistické převraty: krise poválečných demokracií*. Praha: F. Modráček, 1937, s. 67.

⁴⁴ HOCH, Karel. *Pangermanismus*. Praha: Orbis, 1946, s. 203.

⁴⁵ HOCH, Karel. *Pangermanismus*. Praha: Orbis, 1946, s. 203

⁴⁶ PLATÓN. *Ústava*. Přeložil Radislav HOŠEK, autor úvodu Petr HORÁK. Antická knihovna, Sv. 65. Praha: Svoboda-Libertas, 1993. ISBN 80-205-0347-1. s 234

společnosti.⁴⁷ Konkrétně tedy sociální darwinismus kromě toho, že otevřel cestu pro ospravedlněné ovládnutí tzv. nižších méněcenných mimoevropských ras, ale také pro eugeniku a její rasové zušlechtění v rámci samotné západní civilizace.⁴⁸ Francis Galton byl bratrancem Charlese Darwina, ale v této rodině se objevil ještě jeden významný vědec, který se zabýval právě eugenikou a byl jím Leonard Darwin, syn Charlese Darwina. Major Leonard Darwin byl předsedou eugenické společnosti. Eugenika se zabývala otázkami inferiority⁴⁹, vyloučením vadných jedinců, epileptiků, slabomyslných, zločinců ale také podporou sňatků mezi zdatnými, nebo i sterilizací apod.⁵⁰ Během první světové války se eugenika těšila podpory nejen předních vědců. Jako věda ale nakonec v období druhé světové války selhala, vzhledem k jejímu zneužití nacisty při vyhlazování celých ras.⁵¹

1.4. Eugenické kongresy

Eugenika se stala natolik populární, že se pořádaly eugenické kongresy. Konkrétně druhý mezinárodní eugenický kongres, který se konal v roce 1921 v New Yorku měl zásadní význam pro rozšíření rasistických a eugenických názorů.⁵² Tohoto kongresu se zúčastnilo mnoho vědců z celého světa, mimo jiné také J. de Lapouge, francouzský sociolog, který zastával myšlenku nadřazení jedné rasy nad druhou a zašel až tak daleko, že navrhoval náhradu původních obyvatel Afriky, Asie ale také „neplnohodnotných“ bělochů, za bělochy geneticky „plnohodnotné“, to vše pomocí eugenických metod.⁵³ Zde je tedy jasně vidět, že prvotní myšlenky, nebo spíše „zneužití“

⁴⁷ BÜRGIN, Luc. Omyly vědy: zneuznaní géniové, smůla vynálezců a zcela chybné soudy: “A přece měli pravdu!”. Praha: Brána, 1998, s. 74. ISBN 80-7243-005-X.

⁴⁸ BUDIL, Ivo T. *Triumf rasismu: rasová imaginace a zrození moderní doby*. V Praze: Stanislav Juhaňák – Triton, 2015. s. 851.

⁴⁹ Inferiorita je podřadnost, méněcennost, podprůměrnost.

⁵⁰ WESTAWAY, Frederic William. *Objevy bez konce: 3000 let zkoumání přírody a světa*. V Praze: Fr. Borový, 1938. sv. 2, s. 954.

⁵¹ Wilson, P. K. (2024, January 5). *eugenics*. *Encyclopedia britannica*.

<https://www.britannica.com/science/eugenics-genetics>

⁵² DUBININ, Nikolaj Petrovič a Alexandr Petrovič PECHOV. *Filozofické a sociální otázky soudobé genetiky*. Praha: Horizont, 1976, s. 78.

⁵³ DUBININ, Nikolaj Petrovič a Alexandr Petrovič PECHOV. *Filozofické a sociální otázky soudobé genetiky*. Praha: Horizont, 1976, s. 78.

eugeniky jako vědy se začalo projevovat ještě před vypuknutím druhé světové války. Nebylo to tedy Německo, kdo odstartoval rasovou nenávist, ale bylo to mnoho jednotlivců po celém světě. Faktem ovšem zůstává, že velmi mnoho hlasů považovalo otázku nadřazenosti jedné rasy nad druhou za správné a mnohdy přišly i s vlastním řešením, jako například již zmíněný de Lapouge, které se běžnému modernímu člověku přičí. O to hůře, že to byly hlasy jednoznačně nejsilnější, protože vycházely z úst vědců. Dost možná proto si po celém světě tyto myšlenky našly tolik obdivovatelů, protože věda je pokrok, proč tedy nenásledovat vědce?

Ještě je záhodno vrátit se k druhému kongresu. Protože zde největší pozornost upoutal norský biolog Mjæen, který zde vystoupil s „harmonickým a neharmonickým křížením“.⁵⁴ Mjæen dokazoval, že stejně jak u zvířat, tak u lidí při křížení ras dominují jedinečné vlastnosti, které se dědí ještě nevypěstované.⁵⁵ Aby tyto závěry potvrdil, odkazoval se na smíšená manželství mezi Skandinávci a Laponci s tvrzením, že se v těchto svazcích objevuje disharmonické⁵⁶ potomstvo, které se vyznačuje psychickou nevyvážeností a sklonem k zločinnosti, ale i větší náchylností k nemocem ať již psychickým, nebo fyzickým. Tyto důsledky měly plynout z nadřazenosti Skandinávců nad Laponci.⁵⁷ Ačkoliv Mjæen odmítal rasové předsudky, tak na kongresu vystoupil proti smíšeným manželstvím.⁵⁸ Mjæenovým tvrzením se v rasové argumentaci objevil nový prvek, jímž má být snaha o nalezení autonomních faktorů, které mají být vlastní jen lidem „vyšší“ rasy.⁵⁹

Již před první světovou válkou se Mjæen zapojil do lidového vzdělávání a přednáškové kampaně. Přednášel v zahraničí a účastnil se mezinárodních kongresů

⁵⁴ DUBININ, Nikolaj Petrovič a Alexandr Petrovič PECHOV. *Filozofické a sociální otázky soudobé genetiky*. Praha: Horizont, 1976, s. 79.

⁵⁵ DUBININ, Nikolaj Petrovič a Alexandr Petrovič PECHOV. *Filozofické a sociální otázky soudobé genetiky*. Praha: Horizont, 1976, s. 79.

⁵⁶ Disharmonická osoba – odlišná v nějakém směru.

⁵⁷ DUBININ, Nikolaj Petrovič a Alexandr Petrovič PECHOV. *Filozofické a sociální otázky soudobé genetiky*. Praha: Horizont, 1976, s. 79.

⁵⁸ DUBININ, Nikolaj Petrovič a Alexandr Petrovič PECHOV. *Filozofické a sociální otázky soudobé genetiky*. Praha: Horizont, 1976, s. 79.

⁵⁹ DUBININ, Nikolaj Petrovič a Alexandr Petrovič PECHOV. *Filozofické a sociální otázky soudobé genetiky*. Praha: Horizont, 1976, s. 79.

a setkání zabývajících se eugenikou. Začátkem roku 1915 vydal knihu „*Racehygiene*“⁶⁰, kde podal podrobný popis svého eugenického programu, který se skládal ze tří částí: negativní, pozitivní a profylaktické rasové hygieny. Negativní rasová hygiena měla dva druhy opatření; segregaci a sterilizaci. Mjēen navrhl dobrovolnou segregaci pro slabomyslné, epileptiky a podobně duševně či fyzicky nemocné jedince. Povinnou segregaci navrhl pro opilce, zločince, žebráky a všechny ty, kteří nechtějí pracovat. Sterilizaci potom navrhoval pro sexuální a násilné zločince. Pozitivní rasová hygiena potom spočívala v opatřeních na podporu životnosti dobrého dědičného materiálu, zde navrhoval biologické vzdělávání, regresivní zdanění, progresivní mzdovou stupnici pro rodinné živitele a pojištění v mateřství. Profylaktická rasová hygiena potom zahrnovala např. prohlášení o zdravotním stavu před sňatkem, třídní systém pro zdanění alkoholických nápojů. Podstatou Mjēenova programu bylo, že se musíme naučit rozlišovat právo na život od práva dávat život.⁶¹

Potíže lidské genetiky byly celosvětovým fenoménem.⁶² Tvrdí se, že veřejná kritika tehdy populárního eugenického hnutí ze strany odborníků přišla v Norsku dříve než ve většině ostatních zemí, včetně spojených států. První útok v roce 1915 byl zaměřen na diletantské a nezodpovědné nakládání s vědeckými myšlenkami, daty a argumenty. Konflikt se týkal spíše odlišných pohledů na vědu a její společenské role než různých cílů společenského rozvoje.⁶³

Historie všech národních eugenických hnutí vyvolávají obtížné a kontroverzní otázky, ale případ německé eugeniky neboli rasové hygieny, zdaleka nejznepokojivější.⁶⁴ Rasová hygiena se však nelišila od obvyklých politických a ekonomických strategií.

⁶⁰ Racehygiene – rasová hygiena

⁶¹ ROLL-HANSEN, N. Eugenics before world war II: The case of Norway. *History and Philosophy of the Life Sciences* [online], 1980, vol. 2, no. 2, s. 269-298 [vid. 22.2.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/23328256>. pozn. 1, s. 276,277.

⁶² ROLL-HANSEN, N. Eugenics before world war II: The case of Norway. *History and Philosophy of the Life Sciences* [online], 1980, vol. 2, no. 2, s. 269-298 [vid. 22.2.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/23328256>. pozn. 2, s. 271.

⁶³ ROLL-HANSEN, N. Eugenics before world war II: The case of Norway. *History and Philosophy of the Life Sciences* [online], 1980, vol. 2, no. 2, s. 269-298 [vid. 22.2.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/23328256>. pozn. 3, s. 270.

⁶⁴ WEISS, S.F. The race Hygiene Movement in Germany. *Osiris* [online], 1987, vol. 3, s. 193-236 [vid. 22.2.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/301759>. pozn. 1, s. 193

Všichni němečtí rasoví hygienici přijali eugeniku jako prostředek pro vytvoření zdravějšího, produktivnějšího, a tedy i mocnějšího národa.⁶⁵

1.5. Německá eugenika – rasová hygiena

Německé eugenice nelze porozumět bez toho, aby byly blíže zkoumány okolnosti, které odpovídají za její vznik jako hnutí.⁶⁶ Koncem devatenáctého století se Německá říše proměnila ze zemědělské společnosti na společnost průmyslovou. Proces industrializace a urbanizace způsobil sociální a ekonomické změny, které vrcholily sociálním napětím a vzhledem k tomu že politicky vládla pozemková aristokracie, armáda a průmysloví baroni, tedy vysoce postavení členové byrokracie, nebylo snadné toto napětí účinně vyřešit.⁶⁷ O těchto problémech diskutovalo mnoho akademických vědců a reformě smýšlejících náboženských vůdců. Ačkoliv ti, kteří diskutovali o sociální otázce v Německé říši se shodovali na tom, že aby se zabránilo kolapsu státu, je nutné zavést sociální politiku, což měla být právě rasová hygiena. Problém, který měla rasová hygiena řešit, byla hlavně viditelnost asociálních a neproduktivních typů.⁶⁸

Hlavními představiteli rasové hygieny ve dvacátých letech v Německu byli Alfred Ploetz (1860-1940), Fritz Lenz(1887-1976), Eugen Fischer (1874-1967) a Ernst Rüdin (1874-1952). Rasovou hygienu ale nejlépe vystihuje ve své práci právě Lenz. Již jako první profesor rasové hygieny v Německu společně s Eugenem Fischerem a Erwinem Bauerem napsal nejvlivnější meziválečnou učebnici rasové hygieny a genetiky.⁶⁹ Alfred Ploetz (1860-1940) sehrál zásadní úlohu při přenosu americké eugenické zkušenosti do německého prostředí. Ploetz byl socialistou a pangermanistou, ve spojených státech se systematicky zabýval problematikou dědičnosti a místo Galtonova termínu eugenika

⁶⁵ WEISS, S.F. The race Hygiene Movement in Germany. *Osiris* [online], 1987, vol. 3, s. 193-236 [vid. 22.2.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/301759>. pozn. 2, s. 195.

⁶⁶ WEISS, S.F. The race Hygiene Movement in Germany. *Osiris* [online], 1987, vol. 3, s. 193-236 [vid. 22.2.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/301759>. pozn. 3, s. 195.

⁶⁷ WEISS, S.F. The race Hygiene Movement in Germany. *Osiris* [online], 1987, vol. 3, s. 193-236 [vid. 22.2.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/301759>. pozn. 4, s. 196.

⁶⁸ WEISS, S.F. The race Hygiene Movement in Germany. *Osiris* [online], 1987, vol. 3, s. 193-236 [vid. 22.2.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/301759>. pozn. 5, s. 197.

⁶⁹ PROCTOR, Robert. *Rasová hygiena: lékařství v době nacismu*. Stíny, sv. 10. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1763-5. s. 57.

(který ještě neznal) razil pojem rasová hygiena. Založil Archív pro vědu o rase v roce 1904 a v roce 1905 stál u zrodu Německé společnosti pro rasovou hygienu, tedy základny německého eugenického hnutí. Později oceňoval Hitlerovu vstřícnost vůči rasové hygieně a byl mezi předními představiteli nacistické rasové anthropologie.⁷⁰ Zajímavostí je, že v roce 1936 byl Ploetz nominován na Nobelovu cenu míru za varování před biologickými důsledky války na lidskou reprodukci.⁷¹ Fritz Lenz se zabýval dědičnými defekty ještě když byl na studiích a před první světovou válkou požadoval státem zřízené manželské poradny, povinnou registraci venerických⁷² chorob a trest odnětí svobody v řádu měsíců, popřípadě peněžitou pokutu pro toho, kdo by vědomě vystavil jiného člověka nebezpečí nákazy tímto druhem chorob.⁷³

Tato kapitola dokazuje jednak vznik jednotlivých teorií, jejich vývoj a vědecké zkoumání, na jehož základě se dále formovaly. Následně byla definována nová věda – eugenika, která vznikla právě díky vlivu těchto teorií a teoretiků a měla být využívána na lidskou populaci. Již toto nám v dnešní době připadá naprosto neskutečné, nikdo si neumíme představit, kdyby nám vedení státu přikazovalo, koho si můžeme, nebo nemůžeme vzít a s kým smíme, nebo nesmíme mít děti. Další věcí je potom, zda jsme vůbec dostatečně dobří k tomu abychom děti měli vůbec. Všichni jsme vychováváni k tomu, abychom pomáhali slabším, nemocným, starým lidem, ale v této minulé době se s těmito lidmi vůbec nepočítalo. Eugenické spisy nesou jednoznačně poselství, že byli pro společnost přítěží, ale jak může mít někdo právo rozhodnout o tom, kdo je pro společnost přítěží, jak může jeden člověk říct o jiném, že je lepší, nebo horší? V této době byla věda to, co lidstvo následovalo, ačkoliv na základě vědeckého zkoumání a následných důkazů proběhlo rozlišení na „lepší“ a „horší“ lidi, je to stále „jen“ věda. Aby se tento proces tedy stal aktivním, bylo potřeba posvětit ho nejvlivnějšími představiteli státu, tak jako vše, bez toho by to nemohlo fungovat.

⁷⁰ BUDIL, Ivo T. *Triumf rasismu: rasová imaginace a zrození moderní doby*. V Praze: Stanislav Juhaňák – Triton, 2015. s. 900.

⁷¹ BUDIL, Ivo T. *Triumf rasismu: rasová imaginace a zrození moderní doby*. V Praze: Stanislav Juhaňák – Triton, 2015. s. 900.

⁷² Venerická choroba – pohlavní choroba

⁷³ PROCTOR, Robert. *Rasová hygiena: lékařství v době nacismu*. Stíny, sv. 10. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1763-5. s. 58.

2. Vývoj Německa napojený na mystiku árijské rasy

Historický vývoj v Německu je úzce spjat s mystikou árijské rasy. Tento fenomén sahá hluboko do historie a je spojený s formováním národního uvědomění Němců. V rámci vývoje v Německu je nutné zkoumat klíčové události a myšlenky, které utvářely německé dějiny a ovlivnily podobu nacistické ideologie.

2.1 Národní uvědomění

Historie každého národa je jedinečná, ale charakteristiky německých dějin se značně liší od dějin jiných evropských zemí. Německo ve středověku totiž vlastně neexistovalo – bylo součástí *Heiliges Römisches Reich* (Svaté říše římské). Tyto rozdíly spočívají v tom, že pokud si vezmeme učebnici historie Anglie, Itálie nebo Ruska, tak se dozvíme, co se dělo na jejich národní půdě, oproti tomu německá učebnice historie se zakládá na expanzi Germánů a událostmi, které se staly před staletími vlastně kdekoliv jinde, kromě Německa.⁷⁴ Němečtí historici mají tendence odkazovat na germánské počátky po kterých následují německé počátky. Pokud se ale germánské počátky odehrávají v celé Evropě, potom, pokud máme věřit dochovaným pramenům, se německé počátky neodehrávají v Německu ale ve Francii.⁷⁵ Podle široce rozšířeného názoru byl kult germánské rasy příbuzný, a dokonce živený předkřesťanskými vzpomínkami zakořeněnými v původní půdě, z níž nebyl Wotan⁷⁶ a Thor⁷⁷ nikdy vyhubeni. Německá mytologie se mimo Německo dochovala pouze ve Skandinávských ságách, nebo ve spisech římských historiků, nebo v některých germánských kmenech. Přežití těchto předkřesťanských přesvědčení mezi Němci je pravděpodobně proto, že jejich královské dynastie je zachovaly, aby si zachovaly germánskou identitu. V Německu myšlenka společné genealogie předcházela myšlenka společného jazyka, který byl staven proti

⁷⁴ POLIAKOV, Léon. *The Aryan myth; a history of racist and nationalist ideas in Europe*. Printed and bound in the United States of America: Barnes & Noble Books, 1974. ISBN 0-76070-034-6. s. 71.

⁷⁵ POLIAKOV, Léon. *The Aryan myth; a history of racist and nationalist ideas in Europe*. Printed and bound in the United States of America: Barnes & Noble Books, 1974. ISBN 0-76070-034-6. s. 72.

⁷⁶ Wotan – hlavní bůh předkřesťanských kontinentálních Germánů a Anglosasů.

⁷⁷ Thor – někdy Donar či Thunraz je v germánské a severské mytologii bůh hromu, deště, nebe a plodnosti země.

jiným jazykům. Na počátku desátého století Notker Stammerer⁷⁸, který byl mnichem ze Saint-Gall⁷⁹ jasně rozlišoval mezi „my kteří mluvíme germánským jazykem“ a těmi, kteří mluví jazykem Římanů nebo Slovanů. Tento způsob německé diferenciacce je o to významnější, když jej v přestrojení za antropologickou teorii znovu nacházíme o tisíciletí později. Německý rasismus totiž zavedl dvě různé demarkační linie, kde jedna byla geografická a oddělovala území obývaná Němci, od území obývaných jinými „rasami“ (odtud význam „anti-rasy“ Židů v Německu); zatímco druhá procházela ostatními evropskými zeměmi a oddělovala „germánské rasové prvky“ od jiných, méně hodnotných prvků. V podstatě toto rozdělení jednoduše reprodukovalo velké jazykové štěpení zavedené v karolínské době. Po tisíci letech se tak pocit společenství, který byl původně vyjádřen jazykem formuloval v pojmy rasy, jako by tyto pojmy, které se staly zaměnitelné pokrývaly hlubokou psycho-historickou realitu.⁸⁰

První spisovatelé éry romantismu se snažili povzbudit projevy německého národního cítění, a to hlavně oslavováním německých lidových tradic a mytologie, což je etapa vedoucí ke vzniku Německého císařství (Deutsches Kaiserreich). Důkazem toho je Johann Wolfgang Goethe (1749-1832), básník období romantismu, v jehož díle vystupují nadpřirozené postavy právě z německého folkloru. Johann Gottfried Herder (1744-1803) zase hledal kořeny německého národa kromě lidových příběhů také v severské mytologii.⁸¹ Zatímco jiní se soustředili na empirické jevy, Herder upozornil na sílu jazyka a argumentoval záměrnou nadsázkou: Básník je tvůrcem národa kolem sebe. Dává mu svět k vidění a v jeho rukou je jeho duše, aby ho do toho světa vedl.⁸²

Herder prosil své německé spoluobčany, aby nenapodobovali Francouze a nabádal je, aby rozvíjeli svůj vlastní jazyk a kulturu. Byl dokonce prvním politickým teoretikem, který použil slovo „nacionalismus“ a ztotožňoval jej se silnou vazbou na vlastní národ, jenž se přelévá do předsudků vůči jiným národům. Herder měl zároveň velký vliv na pozdější nacionalistické myslitele a vůdce, jako byl Fichte, Mazzini atd.

⁷⁸ Notker Stammerer – Blahoslavený Notker Balbulus, benediktinský mnich a učenec.

⁷⁹ Saint-Gall – Svatý Havel. Město ve Švýcarsku.

⁸⁰ POLIAKOV, Léon. *The Aryan myth; a history of racist and nationalist ideas in Europe*. Printed and bound in the United States of America: Barnes & Noble Books, 1974. ISBN 0-76070-034-6. s. 74.

⁸¹ KURLANDER, Eric. *Hitlerova monstra: Třetí říše a nadpřirozeno*. Praha: Academia, 2021. ISBN 978-80-200-3123-5. s. 46.

⁸² *Virtual religion: Johann Gottfried Herder* [online]. [vid. 1. 3. 2024]. Dostupné z: <http://www.virtualreligion.net/primer/herder.html>

Podle názoru mnoha učenců však existuje zásadní předěl mezi formou nacionalismu zastávaného Herderem a nacionalismem, který přijali pozdější myslitelé a hnutí. Rozdíl není jen v tom, že Herder hájil práva všech národů (nejen svá vlastní) a odsuzoval různé formy nacionalistické agrese a šovinismu. Herderovi šlo o propagaci „kulturního národa“ nikoliv „politického národa“. Spíše než o politickou jednotu, nebo suverenitu německého lidu se snažil povzbudit duchovní, jazykovou a estetickou formaci německého národa.⁸³

Ze všech německých intelektuálních mluvčích nacionalismu v napoleonském věku nebyl nikdo tak dychtivý vést a formovat svůj lid a svět podle své vůle, než Johann Gotlieb Fichte (1762-1814).⁸⁴ Fichte ukázal cestu, na níž je podle jeho názoru jediný národ v Evropě dostatečně hluboký a duchovní, aby šel vpřed a vedl lidstvo – Němci.⁸⁵ Nutno dodat, že v prvních letech 19. století byl Fichte příznivcem francouzské revoluce a byl nadšen, když zvítězila francouzská republikánská armáda, která nesla světu svobodu a rovnost. Zlom nastal, když se Napoleon nechal prohlásit císařem a následně se zmocňoval nadvlády nad Evropou. V boji proti Napoleonovu panování nyní spatřoval dílo, jenž má osvobodit německého ducha a Německo se má stát vzorem pro všechny národy.⁸⁶

„V plánu nové národní výchovy, který měl vnitřně obroditi a povznésti německého ducha a zlepšiti německý charakter, rozvinul Fichte svůj řečnický talent k nebývalé výši a vyslovil své myšlenky neobyčejně vzletně, ale jeho národní mysticismus přivedl ho k výrokům, které daly vznik německé ideologii neoprávněné a nezdravé povýšenosti.“⁸⁷

⁸³ PATTEN, A. “The most natural state“: Herder and Nationalism. *History of Political Thought* [online]. 2010, vol. 31, no. 4, s. 657-689 [vid. 18.3.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/26224133>. pozn. 1, s. 657, 658.

⁸⁴ KOHN, H. Paradox Fichteho nacionalismu. *Časopis dějin idejí* [online]. 1949, roč. 10, č. 3, s. 319-343 [vid. 18.3.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/2707040>. pozn. 1, s. 319.

⁸⁵ KOHN, H. Paradox Fichteho nacionalismu. *Časopis dějin idejí* [online]. 1949, roč. 10, č. 3, s. 319-343 [vid. 18.3.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/2707040>. pozn. 1, s. 324.

⁸⁶ WOLF, Richard. *Válečný duch Německa: problém války v německé filosofii, vědě a politice*. Praha: Svaz čs. Důstojnictva, 1935, s. 32

⁸⁷ WOLF, Richard. *Válečný duch Německa: problém války v německé filosofii, vědě a politice*. Praha: Svaz čs. Důstojnictva, 1935, s. 34

Fichte tedy tvrdil, že duševní obrození lidstva může vzejít, pouze z národa německého, protože je národem prvotním (*Urvolk*).⁸⁸

Němcům již od dob těchto německých myslitelů, byla vštěpována hrdost, se kterou vstupovali i do první světové války. O to větším hořkým soustem pro ně později byla Versailleská smlouva, která Německo naprosto ponižila. Německu byla předložena tvrdá smlouva, která ho zbavila všech kolonií a také desetiny jeho evropských území; bylo také nuceno nést břemeno viny za válku, a tak bylo nuceno zaplatit všechny způsobené škody. Klauzule o válečné vině a platby obrovských reparací byly jedovaté pilulky vnucené nové německé republice. Tato smlouva byla na hony vzdálená slibům, které dal prezident USA Woodrow Wilson (1856-1924) o spravedlivém míru.⁸⁹

Versailleská smlouva je velmi důležitým milníkem, nejen protože Němce naprosto dehonestovala, ale hlavně protože byla jedním z nejdůležitějších faktorů vedoucích k vzestupu nacistické ideologie a k rozpoutání další války. Německu nezbylo nic jiného než tuto smlouvu podepsat, jednoduše nebylo jiné východisko, protože Britové pokračovali v blokádě Německa, takže rostoucí počet lidí umíral hlady. Smlouva uzákonila četná opatření, která rozpoutala nenávist mezi velkými vrstvami německého obyvatelstva, ale nezničila Německo jako národní stát.⁹⁰ Versailleská smlouva byla podepsána 28. června 1919. Aby bylo zřejmé, jak moc hořké sousto to pro Němce bylo, je nutné si připomenout co vše zahrnovala; Německo muselo postoupit Francii Alsasko-Lotrinsko. Na úkor Německa Polsko získalo část Slezska, menší území potom byla odstoupena Belgii a Dánsku. Hlučínsko bylo odstoupeno Československu. Sársko měla patnáct let užívat Francie a po této lhůtě o jeho dalším osudu měl rozhodnout plebiscit. Německo přišlo i o své kolonie, které si mezi sebou rozdělili spojenci. Celkem tedy

⁸⁸ WOLF, Richard. *Válečný duch Německa: problém války v německé filosofii, vědě a politice*. Praha: Svaz čs. Důstojnictva, 1935, s. 34

⁸⁹ PELZ, W.A. *Economic Collapse and the Rise of Fascism, 1920-33. A People's History of Modern Europe* [online]. 2016, s. 127-141 Pluto Press, [vid. 22.3.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/j.ctt1c2crfj.14>. pozn. 1, s. 128.

⁹⁰ PELZ, W.A. *Economic Collapse and the Rise of Fascism, 1920-33. A People's History of Modern Europe* [online]. 2016, s. 127-141 Pluto Press, [vid. 22.3.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/j.ctt1c2crfj.14>. pozn. 1, s. 128.

Německo ztratilo 1/8 území, 1/12 obyvatelstva. Co do komodit to bylo přes 3/4 železné rudy, cca 1/3 uhlí, 43,5 % výroby litiny, 36 % výroby oceli a 15 % osevní plochy.⁹¹

Aby se předešlo hrozbě dalšího konfliktu, tak ozbrojené síly Německa byly omezeny na 100 000 mužů, s tím, že branná povinnost byla zakázána. Na levém břehu Rýna měla patnáct let setrvávat spojenecká vojska, a to vše na německé náklady a pásmo na pravém břehu Rýna muselo být demilitarizováno. K tomu všemu ještě Německo muselo platit vysoké válečné reparace. Versailleská smlouva byl tedy spíše imperialistický diktát pošlapávající národní zájmy německého lidu.⁹² „Každý, kdo Němce a Německo znal, a každému kdo Německo od roku 1920 stále a bedlivě pozoroval, musilo býti tudíž jasné, že nastane dlouhá perioda boje o mírové smlouvy a že jeho výsledkem bude buď jisté vyrovnání a konečná spolupráce mezi oběma tábory, vítězným a poraženým, anebo nová veliká válka.“⁹³

Tento vývoj v Německu byl nezastavitelný. Otázkou ovšem zůstává, jestli je se čemu divit, že se Němci po Versailleské smlouvě uchylovali začali pomalu ale jistě uchylovat k nacistické ideologii. Když si vezmeme že se jim od dávné minulosti vštěpovala sláva germánství, musela pro ně být Versailleská mírová smlouva opravdu tvrdou ranou a bylo více než jasné, že Německo potřebovalo změnu. Troufám si ale říci, že v této době, kdy se Němci začali přiklánět k této straně, ještě nikdo netušil, kam až to vše zajde. Ovšem je jisté, že bylo potřeba dát německým občanům naději na lepší zítřky.

2.2 Politika, rasová hygiena a vysoké školy

V první kapitole jsme se již věnovali eugenice a rasovým teoriím, ovšem globálně. Nyní se podíváme detailněji na situaci v Německu mezi světovými válkami. Pro tuto práci je důležité, aby byla pochopena jistá časová posloupnost vývoje společnosti a vědy, abychom se dobrali odpovědi na to, jednak kde toto rasové uvažování vzniklo (čemuž se věnuji v první kapitole) a proč bylo následně tolik podporováno, k čemuž bychom se měli dostat nyní.

⁹¹ HÁJEK, Miloš. Německo v letech 1918-1939: listopadová revoluce : výmarská republika : fašistická diktatura. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 1957, s. 17.

⁹² HÁJEK, Miloš. Německo v letech 1918-1939: listopadová revoluce: výmarská republika : fašistická diktatura. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 1957, s. 17.

⁹³ BENEŠ, Edvard. Paměti: Od Mnichova k nové válce a k novému vítězství. Prah: Orbis, 1948, s. 4.

Německo vstupovalo do první světové války jako Německé císařství, ale pár dní před koncem války v Německu vypukla Listopadová revoluce, která z Německa vytvořila republiku. Tento vznik Německé (Výmarské) republiky, přinesl roku 1919 novou ústavu (Výmarskou), která v prvním článku obsahuje velice zásadní tvrzení, že státní moc vychází z lidu. Tento princip suverenity lidu, který byl propojený s republikánským konceptem hlavy státu, i nadále ale zanechával jistý kompromis císařské tradice, kdy se prezidentovi (Hindenburgovi) ponechávalo postavení lehce podobné císařskému. Podle výmarské ústavy měl v klidných časech řídit zemi parlament a v časech nouze prezident, který disponoval zvláštními pravomocemi.⁹⁴

Nyní už tedy víme, že z Německého císařství se stala republika a že konec války, který byl uzavřen Versailleskou mírovou smlouvou obrátil Německému národu život naruby. Proto společnost volala po změně. Zde je úryvek z říšské konference německo-rakouských dělnických rad ze dne 3. března 1919: „*Vojenský a politický rozvrat středních mocností otrásl též kapitalistickým řádem hospodářským, tak-že jest neschopen zajistit svým obětem chléb a práci. Pád staré politické moci a zřízení republiky nejsou koncem, nýbrž teprve začátkem převratu. Socialism stal se nutností celé společnosti.*“⁹⁵

Další osudnou ranou pro Německo byla velká hospodářská krize v důsledku platby již zmíněných astronomických reparací a následná hyperinlace⁹⁶. Tato doba byla tedy velmi složitou pro běžného německého občana. Proto bylo velmi snadné vzhlednout se ve slibech různých politických stran, vzhledem k nespokojenosti se současnou situací, a tedy se současnou vládou. Proto jsme se z hlediska politologického konečně propracovali ke straně původně nesoucí název *DAP (Deutsche Arbeiterpartei)*, tedy straně dělnické, která vykazovala malý příslib, že se vyvine v účinnou a vlivnou politickou sílu: měla jen vágní program, její členská základna byla bezvýznamná, její vedení nesmělé a její organizační rámec rudimentární. Na začátku roku 1919 byla tedy *DAP* nejasná a bezvýznamná skupina; o čtyři roky později, již nesoucí název *NSDAP (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei)*, tedy národně socialistická německá dělnická strana) se stala vůdčí silou mezi pravicovými a „lidovými“ stranami v Bavorsku. Strana za svůj raketový vzestup a rozvoj jako totalitní strana vděčila Hitlerovi a jeho

⁹⁴ KLOKOČKA, Vladimír. *Ústavní zřízení evropských států: (srovnávací studie)*. Praha: Linde, 1996. ISBN 80-7201-005-0. s. 63

⁹⁵ ČAPEK, František a Josef, MALÝ. *Socialisace*. Plzeň: Omladina, 1920. s. 8.

⁹⁶ Hyperinlace – rozpad peněžního systému a zhroutilí hospodářských vazeb.

řečnickým a propagandistickým dovednostem, jež přitahovali masy lidí na schůze *DAP/NSDAP*. Původní *DAP* byla výtvozem dvou mužů: Antona Drexlera (1884-1942) a Karla Harrera (1890-1926).⁹⁷ Od jara 1919 se strana začala čím dál více zbavovat svého krajně tajného charakteru, jednání strany ovšem stále zůstávala uzavřená, ale počet pozvánek se rapidně zvyšoval. V srpnu 1919, v době ještě než se Adolf Hitler (1889-1945) dostal do kontaktu s *DAP*, se tato strana stala dostatečně známou, aby přilákala jako řečníky na svých setkáních takové prominentní muže, jako byl Gottfried Feder, známý odpůrce „zájmového otroctví“ a Dietrich Eckart, tehdejší vydavatel násilně antisemitského časopisu *Auf gut Deutsch*. Hitler se oficiálně přidal k *DAP* až na podzim 1919.⁹⁸ Později, jak již bylo řečeno, se strana přejmenovala na *NSDAP* a stávala se stále populárnější. Jejími členy se stávalo mnoho významných osobností tehdejší doby. Němečtí lékaři byli mezi prvními přívrženci národního socialismu, což dokládá i to, že ve volbách do Říšského sněmu, které vedly k Hitlerovu nástupu k moci (*Machtergreifung*), bylo za tuto stranu zvoleno devět lékařů.⁹⁹ Tímto se velice příhodně dostáváme k postavení vědy v tehdejší Německu.

Na sjezdu strany roku 1929 v Norimberku, založila skupina německých lékařů ligu národně socialistických lékařů (*Nationalsozialistischer Deutscher Ärztebund – NSDÄB*). K cílům této skupiny patřilo např. šíření znalostí týkajících se rasové hygieny (*Rassehygiene*), rasové vědy (*Rassekunde*) a eugeniky.

2.3 Rasová hygiena a vysoké školy

Hlavním cílem ligy národně socialistických lékařů (*Nationalsozialistischer Deutscher Ärztebund – NSDÄB*) bylo poskytnutí straně a budoucí vládě odborníky ve všech zdravotních oblastech a v rasové biologii. Liga se setkala s příznivým ohlasem a již počátkem roku 1933 – ještě před nástupem Hitlera se k ní přidal 2786 lékařů, následně

⁹⁷ ORLOW, Dietrich O. The organizational History and structure of the NSDAP, 1919-23. *Journal of Modern History* [online], 1965, vol. 37, no. 2, s. 208-226 [vid. 27.3.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/1878310> pozn. 1, s. 208.

⁹⁸ ORLOW, Dietrich O. The organizational History and structure of the NSDAP, 1919-23. *Journal of Modern History* [online], 1965, vol. 37, no. 2, s. 208-226 [vid. 27.3.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/1878310> pozn. 2, s. 209.

⁹⁹ PROCTOR, Robert. *Rasová hygiena: lékařství v době nacismu*. Stíny, sv. 10. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1763-5. s. 74.

potom v říjnu 1933 jejich počet vzrostl na 11 000 členů a v příštích letech nadále stoupal tak raketově, že v roce 1934 bylo lékařům doporučeno další přihlášky nepodávat, dokud nebudou vyřízeny předešlé. Dle záznamů do roku 1942 se do Ligy přihlásilo 40 000 lékařů a v roce 1943 měla již 46 000 členů.¹⁰⁰ Z tohoto je tedy zřejmé, že jak popularita strany rostla, tak rostl i zájem o to se k ní přidat. Případně se přidat k některému uskupení, které ke straně patří – v tomto případě k lize národně socialistických lékařů. Jak již bylo v minulé kapitole řečeno, tak eugenika a rasová hygiena nebyla výplodem ideologie, nýbrž vznikla již mnohem dříve. Opět je ale nutné se k ní vrátit, protože byla základem jednak pro ideologii a jednak pro lékařství této doby, a to jednoznačně proto, že se stala jedním ze základních stavebních kamenů nacistické ideologie.

Z následující tabulky 1. lze snadno vyčíst, jak rostl počet výzkumných ústavů:

Sídlo	Ústav	Ředitel
Alt-Rhese	Výzkumný ústav dědičné biologie (Erbbiologisches Forschungsinstitut)	Hermann Boehm (1935-1942)
Berlín	Univerzitní ústav pro rasová studia a lidovou biologii a venkovskou sociologii (Anstalt für Rassenkunde, Volkerbiologie und ländliche Soziologie der Universität)	Hans F. K. Günter (1935-1940)
	Oddělení dědičné patologie I. lékařské polikliniky v Charité (Erbpathologische Abteilung der I. Medizinischen Poliklinik an der Charité)	Friedrich Curtius (1934-)
	Univerzitní ústav rasové biologie (Institut für Rassenbiologie der Universität)	Wolfgang Abel (1942-1945)
	Univerzitní ústav pro rasovou hygienu (Institut für Rassenhygiene and der universität)	Fritz Lenz (1933-1945)

¹⁰⁰ PROCTOR, Robert. *Rasová hygiena: lékařství v době nacismu*. Stíny, sv. 10. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1763-5. s. 74, 75.

	Institut císaře Viléma pro antropologii, lidskou genetiku a eugeniku (Kaiser Wilhelm Institut für Anthropologie, menschliche Erblehre und Eugenik)	Eugen Fischer (1927-1942), Otmar Freiherr von Verschuer (1942-1945)
	Poliklinika pro dědičnou a rasovou péči císařovny, dům císařovny Augusty Viktorie (Poliklinik für Erb- und Rassenpflege, Kaiserin Auguste Viktoria-Haus)	Eduard Shütt (1934 -)
Bonn	Porýnský provinční ústav pro psychiatricko-neurologický genetický výzkum (Rheinsches Provinzial-Institut für psychiatrisch-neurologische Erbforschung)	Kurt Pohlisch; vedoucí lékař: Friedrich Panse
Frankfurt	Ústav pro výzkum židovské otázky (Institut zur Erforschung der Judenfrage)	Wilhelm Grau (1941-)
	Univerzitní ústav pro genetickou biologii a rasovou hygienu (Universitätsinstitut für Erbbiologie und Rassenhygiene)	Otmar von Verschuer (1935-1942), Heinrich W. Kranz (1942-1945)
Freiburg	Ústav pro rasová studia, etnickou biologii a sociologii venkova na univerzitě (Anstalt für Rassenkunde, Völkerbiologie und ländliche Soziologie der Universität)	Hans F. K. Günter (1940-1945)
Gdaňsk	Ústav pro genetický a rasový výzkum lékařské akademie (Institut für Erb- und Rassenforschung der Medizinischen Akademie)	Erich Grossmann (1942-1945)
Giessen	Ústav pro dědičné zdraví a péči o plemeno (Institut für Erbgesundheits- und Rassenpflege)	Heinrich W. Kranz (1934-1942), Hermann Boehm (1943-1945)
Graz	Univerzitní institut pro dědičnost a rasovou hygienu (Universitätsinstitut für Erblehre und Rassenhygiene)	Rudolf Polland

Greifswald	Univerzitní ústav pro lidskou dědičnost a eugeniku (Institut für menschliche Erblehre und Eugenik der Universität)	Günther Just (1933-1942), Fritz Steiniger (1942-1945)
Hamburg	Fakultní nemocnice pro výzkum genetiky a dvojčat na II. lékařské fakultě (Abteilung für Erb- und Zwillingsforschung an der II. Medizinisch Universitätsklinik)	Wilhelm Weitz (1934-1945)
	Univerzitní ústav rasové biologie (Rassenbiologisches Institut der Universität)	Walter Scheidt (1924-1965)
Innsbruck	Univerzitní ústav genetické a rasové biologie (Erb- und Rassenbiologisches Institut der Universität)	Friedrich Stumpfl (1939-1945)
Jena	Ústav pro lidský genetický výzkum a rasovou politiku (Institut für menschliche Erbforschung und Rassenpolitik)	Karl Astel (1934-1945)
Kolín nad Rýnem	Univerzitní ústav pro dědičnou biologii a rasovou hygienu (Institut für Erbbiologie und Rassenhygiene der Universität)	Ferdinand Claussen (1939-1945), zástupce Wolfgang Bauermeister
Königsberg	Univerzitní institut rasové biologie (Rassenbiologisches Institut der Universität)	Lothar Loeffler (1935-1942)
Lipsko	Univerzitní ústav pro rasová a etnická studia (Institut für Rassen- und Volkerkunde der Universität)	Otto Reche (1927-1945)
Mnichov	Univerzitní ústav pro dědičnou biologii a rasovou hygienu (Institut für Erbbiologie und Rassenhygiene der Universität)	Fritz Lenz (1923-1933), Lothar Tírala (1933-1936), Ernst Rüdín (1936-1945)
	Institut císaře Viléma pro genealogii a demografii (Kaiser Wilhelm Institut für Genealogie und Demographie)	Ernst Rüdín (1919-)

Praha	Institut rasové biologie na německé Univerzitě Karlově (Institut für Rassenbiologie der Deutschen Karls-Universität)	Karl Thums (1940-1945)
	Ústav pro rasová studia na německé Univerzitě Karlově (Institut für Rassenkunde der Deutschen Karls-Universität)	Bruno K. Schultz (1942-1945)
	Ústav pro sociální antropologii a lidovou biologii na německé univerzitě Karlově (Institut für Sozialanthropologie und Volksbiologie der Deutschen Karls-Universität)	Karl Valentin Müller
Rostock	Ústav pro genetickou biologii a rasovou hygienu (Institut für Erbbiologie und Rassenhygiene)	Hans Grebe (1944-1945)
Strassburg	Ústav pro rasovou biologii na Říšské univerzitě (Institut für Rassenbiologie der Reichsuniversität)	Wolfgang Lehmann (1942-1945)
Tübingen	Univerzitní ústav rasové biologie (Rassenbiologisches Institut der Universität)	Wilhelm Gieseler (1934-1945)
Vídeň	Univerzitní ústav rasové biologie (Rassenbiologisches Institut der Universität)	Lothar Loeffler (1942-1945)
Výmar	Durynský zemský úřad pro rasové záležitosti (Thüringisches Landesamt für Rassewesen)	Předseda Karl Astel (1933-1945)
Würzburg	Ústav pro vědu o dědičnosti a rasový výzkum (Institut für Vererbungswissenschaft und Rasseforschung)	Ludwig Schmidt-Kehl (1937-1941), Friedrich Keiter, Günther Just (1942-1945, 1948-)

Tabulka 1: Univerzitní a výzkumné ústavy zabývající se rasovou hygienou¹⁰¹

¹⁰¹ PROCTOR, Robert. *Rasová hygiena: lékařství v době nacismu*. Stíny, sv. 10. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1763-5. s. 402-404

Toto je důkaz, využití vysokých škol a výzkumných ústavů k šíření rasové ideologie, zejména prostřednictvím Ligy národně socialistických lékařů a nově vzniklých institucí zaměřených na rasovou hygienu.

2.4 Politika a mytologie

Kromě lékařství, které je pro tuto práci velmi důležité zejména z hlediska eugeniky je důležitý i vznik a vývoj SS (*Shutzstaffel*) a to zejména z hlediska dalších teorií a výzkumů, kterých byli nedílnou součástí, a to konkrétně programu *euthanasie (T4) a Lebensborn*. *Lebensborn* souvisí s lékařstvím, resp. tehdejším lékařstvím, které zahrnovalo různé obory genetiky, eugeniky a rasové hygieny, s jednoznačným cílem – měl produkovat potomky těch nejlepších žen a těch nejlepších mužů – kterými měli být právě příslušníci SS. SS je pro tuto práci ale důležitý i z jiného důvodu, a to proto, že jim velel Heinrich Himmler (1900-1945). V roce 1921 kdy už se *NSDAP* těšila oblibě, zde začali vznikat stranické úderné oddíly *SA (Sturmabteilungen)*.¹⁰² Do *SA* se hlásilo mnoho rekrutů z řad dobrovolníků *freikorpsů*, mezi nimiž se objevuje i mnoho později nechvalně známých jmen, jako je například Martin Bormann atd. Oddílů *SA* se využívalo například při rozbíjení komunistických schůzí a k zasahování proti odpůrcům *NSDAP*. Nejdůležitější postavou *SA* byl kpt. Ernst Röhm (1887-1934), který se soustředil na verbování důstojnických kádrů do *SA*. Podle Röhma mělo být *SA* armádou proti ustanovením *Versailleské smlouvy*. Röhm velel *SA*, které bylo jeho rozkazům podrobno, stejně tak jako jeho ambicím. Hitler si velice brzo uvědomil, že se musí obklopit jen těmi nejoddanějšími skupinami stoupců, čímž vznikla tzv. štábní stráž (*Stabswache*), jejímž úkolem bylo chránit Hitlera před vnějšími i vnitřními nepřáteli. Po následném pokusu o převrat a Hitlerově uvěznění se *SA* v čele s Röhmem patnáctinásobně rozrostlo, a tak se Hitler rozhodl v roce 1925 vytvořit novou osobní gardu SS – ochranné oddíly.¹⁰³

SS (Schutzstaffel) podléhal velení říšského vůdce *SS (Reichsführer SS)*, kterým byl v letech 1929 až 1945 právě Heinrich Himmler. Himmler zapálený pro okultismus a hraniční vědy měl jako *Reichsführer SS* v tomto směru volnou ruku.

¹⁰² GRÜNBERG, Karol. *SS Hitlerova černá garda*. Praha: Svoboda, 1981. s. 30.

¹⁰³ GRÜNBERG, Karol. *SS Hitlerova černá garda*. Praha: Svoboda, 1981. s. 32, 33.

2.5 Tajná společenství

V souvislosti s Německem se v první polovině dvacátého století skloňují tajné okultní společnosti *Thule* a později *Ahnenerbe*. Společnost *Thule* byla založena v roce 1918 jako mladší odnož společnosti *Germanenorden*. Zakladateli společnosti *Thule* byl Rudolf von Sebottendorf (1875-1945), který se zabýval ariosophií a astrologií, a Walter Nauhaus, který byl sochařem Tyto dva ale spojoval zájem o Indii a Egypt, respektive o tamní náboženství a kabalu.¹⁰⁴ Sebottendorf neboli vlastním jménem Rudolf Glauer, byl v roce 1911 naturalizován jako občan Turecka a dle tureckého práva adoptován emigrantem Heinrichem von Sebottendorffem. Aby však tato adopce byla platná i v Německu, musela být ve Wiesbadenu zopakována.¹⁰⁵ Rodina Sebottendorffů pocházela ze Slezska a zajímala se o svobodné zednářství.¹⁰⁶ Sebottendorffova turecká národnost byla problematická a měl kvůli tomu problémy s policií, které konzultoval se svým mnichovským právníkem Georgem Gaubatzem, který byl tím, kdo Sebottendorffa upozornil na inzerát v novinách, že řád *Germanenorden* (Německý řád) vyzývá plavovlasé, modrooké muže a ženy árijského původu, aby vstoupily do jeho řad. Sebottendorf byl řádem zaujatý a v roce 1916 se k řádu přidal. Ještě téhož roku se rozhodl navštívit šéfa tohoto řádu v Berlíně – byl jím Hermann Pohl. Společně se spolu začali věnovat runám a jejich esoterickému významu. Pohla prý ke studiu run přivedl Guido von List (1848-1913). Pohl byl přesvědčen, že rasové mísení nese zodpovědnost za to, že Árijci ztratili znalosti o magické síle run. Byl také ale přesvědčen o tom, že se to změní, jakmile se rasa očistí od kontaminace.¹⁰⁷ Celý kult *Germanorden* se rozrůstal, na jaře 1918 měl pouze 200 členů a na podzim již 1750 členů. Rituální aktivity *Germanenorden* doplňovali výrazně pravicové schůze, tak proto přijal Řád krycí jméno – společenství

¹⁰⁴ KURLANDER, Eric. *Hitlerova monstra: Třetí říše a nadpřirozeno*. Praha: Academia, 2021. ISBN 978-80-200-3123-5. s. 101,102.

¹⁰⁵ GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Okultní kořeny nacismu: rakouští a němečtí ariosophisté 1890-1935 : tajné árijské kultury a jejich vliv na nacistickou ideologii*. Praha: Votobia, 1998. ISBN 80-7220-023-2. s.180

¹⁰⁶ GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Okultní kořeny nacismu: rakouští a němečtí ariosophisté 1890-1935 : tajné árijské kultury a jejich vliv na nacistickou ideologii*. Praha: Votobia, 1998. ISBN 80-7220-023-2. s.181

¹⁰⁷ GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Okultní kořeny nacismu: rakouští a němečtí ariosophisté 1890-1935 : tajné árijské kultury a jejich vliv na nacistickou ideologii*. Praha: Votobia, 1998. ISBN 80-7220-023-2. s.182, 183

Thule. Toto krytí mělo za účel uchránit řád pozornosti socialistů a prorepublikánských živlů.¹⁰⁸ *Thule* vznikla ale o něco dříve, ovšem pouze jako diskusní apolitická skupinka, která s řádem neměla žádnou spojitost. Zvrat nastal, jak již bylo řečeno roku 1918, a to konkrétně 17. srpna, kdy se poslední ofenzíva generála Ericha Ludendorffa (1909-1925) na západní frontě rozplynula. Tehdy spojil Sebottendorf bavorskou walvertskou pobočku Germánského řádu se vznikající společností *Thule*.¹⁰⁹

V Mnichově během velké války byla tedy založena společnost *Thule*, hlavně proto, aby diskutovala o staré germánské historii, rase a o tom, jak musel být národ zachráněn před socialismem a zhoubným vlivem židů. Společnost *Thule*, která nese název toho, co se zdálo být klasickým označením starého germánského severu, sehrála zásadní roli při založení nacistické strany. Rudolf Hess (1894-1987), Alfred Rosenberg (1893-1946), Gottfried Feder (1883-1941), Dietrich Eckart (1868-1923), všichni byli spojeni s *Thule*, než se připojili k nově vznikající politické straně.¹¹⁰ Je tedy naprosto zřejmé, že budoucí stranici *NSDAP* měli kořeny právě ve společenství *Thule*. Rudolf Hess později působil jako vůdce zástupce, Alfred Rosenberg jako stranický ideolog, Gottfried Feder byl jedním z prvních členů *NSDAP* jako ekonomický teoretik, Dietrich Eckart, publicista, jenž měl, jak je známo, klíčový vliv na Hitlera.

Rosenberg a Himmler měli zvláštní zájem o germánskou antiku, což se projevilo podporou studií s touto tematikou vzdělávacími institucemi: Rosenbergův úřad (*Rosenberg Amt*), který vznikl z Bojového svazu pro německou kulturu (*Kampfbund für deutsche Kultur*) v roce 1934 a *SS – Ahnenerbe*, založené Himmlerem v roce 1935. Výzkumníci, jež Rosenberg a Himmler nashromáždili v jejich stranických výzkumných orgánech byli předními univerzitními germanisty. Hitler měl také určitou citlivost pro starou germánskou minulost, což příležitostně dokládá ve svém vlastním biografickém spisu „Můj boj“ (*Mein Kampf*).¹¹¹ Jeho vztah k minulosti je nakonec zřejmý

¹⁰⁸ GOODRICK-CLARKE, Nicholas. Okultní kořeny nacismu: rakouští a němečtí ariosophisté 1890-1935 : tajné árijské kultury a jejich vliv na nacistickou ideologii. Praha: Votobia, 1998. ISBN 80-7220-023-2. s.184, 185

¹⁰⁹ KURLANDER, Eric. *Hitlerova monstra: Třetí říše a nadpřirozeno*. Praha: Academia, 2021. ISBN 978-80-200-3123-5. s. 100.

¹¹⁰ MEES, B. Hitler and Germanentum. *Journal of Contemporary History* [online]. 2004, vol. 39, no. 2, s. 255-270 [vid. 18.4.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/3180724>. pozn. 1, s. 255.

¹¹¹ MEES, B. Hitler and Germanentum. *Journal of Contemporary History* [online]. 2004, vol. 39, no. 2, s. 255-270 [vid. 18.4.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/3180724>. pozn. 1, s. 256.

i z propagandistického filmu „Triumf vůle“ (*Triumph des Willens*), jež je dílem německé režisérky Leni Riefenstahlové (1902-2003).

Film *Triumf vůle* je významný, protože sloužil účelům nacistické propagandy využívající pokročilé kamerové techniky a emocionální zpracování. Tento film posiloval kult osobnosti Adolfa Hitlera a propagoval nacistické ideály. Režisérka Leni Riefenstahlová (1902-2003) tento snímek natočila, když jí bylo pouhých 32 let a do jisté míry tím představovala to, jak mladí lidé měli příležitost vyniknout. Mládež se identifikovala s programem Třetí říše prostřednictvím různých aktivit, které podporovaly nacistickou ideologii, tělesnou výchovu, vojenský výcvik a politické vzdělávání. Mnozí mladí lidé viděli v nacistickém programu možnost osobního i profesního růstu, což posilovalo jejich loajalitu a angažovanost.

Triumf vůle je dokumentem říšského stranického sněmu v roce 1934, který je vyroben jménem vůdce a natočen Leni Riefenstahlovou. Úvodem filmu je několik snímků; první snímek s uvedeným datem „5. september“ 1934 (5. září 1934), což je datum kdy probíhal v Norimberku sjezd *NSDAP*, následuje snímek s nápisem „20 Jahre nach dem Ausbruch des Weltkrieges“ (20 let od vypuknutí světové války), další snímek s nápisem „16 Jahre nach dem Anfang deutschen Leidens“ (16 let od začátku německého utrpení), který následuje snímkem s nápisem „19 Monate nach dem Beginn der Deutschen Wiedergeburt“ (19 měsíců od začátku německého znovuzrození) a končí snímkem s nápisem „flog Adolf Hitler wiederum nach Nürnberg um Heerschau abzuhalten über feine Hetreuen“ (Adolf Hitler odletěl do Norimberku, aby uspořádal vojenskou přehlídku svých věrných stoupenců).¹¹²

Samotný film začíná vznášejícím se Hitlerovým letadlem nad oblaky, což na diváka působí velice poklidně, kolem do kola jsou jen mraky a divák se může cítit jako samotný pilot letadla letícím vstříc světlým zítřkům. Postupně, když letadlo začíná klesat, je již vidět město Norimberk, působí jako ve středověku, starobylé budovy, záběr na hrad a jiné historické stavby, potom záběr na přilétající letadlo, které se chystá přistát. V ulicích jsou vidět vojáci v přehlídkových formacích a nad nimi stín přistávajícího letadla, ve stejném směru, kam jdou i oni. Když letadlo konečně přistane, tak ho vítají rozjásané davy lidí pozvednutou pravicí a hlasitými pozdravy. Z letadla první vystupuje Adolf Hitler, následuje záběr na jásající dav, poté z letadla vystupuje Joseph Goebbels

¹¹² YouTube: *Triumph des Willens (1935)* [online]. [vid. 3.5.2024]. Dostupné z <https://youtu.be/KkBbgbjgHM?si=WOMgRr8nNQADrVsZ>

(1897-1945). Následuje průjezd autem ulicemi zaplněnými rozjásanými davy lidí, Hitler ve voze stojí a kyne pravicí, davy mu to za hlasitého jásotu oplácí. Po městě jsou rozvěšeny svastiky. Opět jsou záběry na rozjásané davy, historické budovy a památky města Norimberku. Následně Hitler Podává ruku německé matce a jejímu malému dítěti. Delegation projíždí dále, stále je důraz kladen na projevy náklonosti Hitlerovi, na zdůrazňování starobylosti města Norimberku. Hitler jedoucí ve stoje ve voze v před a vojáci stojící v ulicích otáčející hlavou směrem za Hitlerem působí, jako by se otáčeli a chtěli ho následovat. Celkově to tedy působí tak, že by je měl vésti k lepším zítřkům, které v souvislosti se záběry na historické stavby a sochy města Norimberku působí jako návrat k minulosti, tedy minulé slávě germánství, ale zároveň k budoucnosti, která by měla být stejně slavná jako minulost.¹¹³

Tato kapitola dokazuje že Německo chtělo svému národu navrátit minulou slávu, slávu starých Germánů. Jako vůdce pro tento úkol byl zvolen Adolf Hitler. Ona se jen tato myšlenka se nezdá být nikterak nebezpečná, nebezpečné je však to, co ji provází. Již od dob německého národního obrození se německému lidu vštěpovalo to, že je výjimečný, že již ve starověku byli Germáni ti „nejlepší“. Potom přišla první světová válka a po ní Versailleská mírová smlouva, která svým zněním sebrala Německu hrdost, která jim byla vštěpována. Proto se není čemu divit – byla velmi snadná cesta k tomu stát se vůdcem takto poníženého národa, stačilo jen málo – mít velmi dobré řečnické schopnosti a určitý druh charismatu. To Hitler měl, a to byl důvod proč za ním masy německých obyvatel šly. K tomu mu nahrávala i situace německého lidu právě po Versailleské smlouvě. Jak již bylo řečeno, tak reparace byly astronomické a jejich platba postihla všechny obyvatele Německa. To se samozřejmě nikomu z nich se to nelíbilo, proto jakákoliv cesta ven se pro běžného Němce zdála být vysvobozením. Dalším problémem bylo, že tato cesta otevřela dveře do politiky různým lidem s různými extrémními názory, které se do politiky této doby silně proluly. Když k tomu přičteme rasovou hygienu, která byla vědeckou záležitostí a která se postupem času v rukách nacistů stala nástrojem zkázy nejen pro lidi odlišné národnosti, ale i národnosti Německé. Proto nyní, když se na tuto problematiku podíváme zpětně, musí nám být naprosto jasné, že to nebylo normální. Z krásné myšlenky návratu k minulé slávě Germánů se stala cesta do pekel. Postupem času po nástupu nacismu se stále více posouvaly hranice toho, čeho

¹¹³ YouTube: *Triumph des Willens (1935)* [online]. [vid. 3.5.2024]. Dostupné z <https://youtu.be/KkBbgbjgHM?si=WOMgRr8nNQADrVsZ>

všeho byli nacisté vlastně schopní, čemu byli ochotní věřit a za co bojovat, ale v neposlední řadě také to, jakých prostředků byli k tomu schopni využít. Technický pokrok hrál pro Německo. Jejich smyšlená nadřazenost jiným národům se stala jejich pravdou, rozhodování o tom, kdo si zasluhuje být součástí společnosti se v jejich očích rovnalo vůli boží – jak jinak by si mohli ospravedlnit to, že zabíjeli bezbranné; pokud by si nemysleli že mohou naprosto cokoliv. Jejich počínání a rozhodování plně nahrazovalo Boha. To oni rozhodovali, kdo je hoden života a kdo ne, proto je zarážející, že tento křesťansky založený národ ze své nově vládnoucí ideologie veškeré náboženství vytěsnil, nebo jej přizpůsobil svým aktuálním potřebám. Desatero jako by neexistovalo. Snad proto stále více na popularitě získával okultismus. Někteří vysoce postavení nacisti byli členy okultních skupin již mnohem dříve, ale s postupem času se okultismus stával stále oblíbenější.

3. Ideologie a okultní skupiny

V této kapitole bude pozornost soustředěna na Německo poté, co strana *NSDAP* v čele s Adolfem Hitlerem vyhrála volby do říšského sněmu. Pozornost zde bude soustředěna na programy schválené touto vládou, které buď již existovali dříve a v této době se více rozvinuly, nebo programy zcela nové. Dále tato kapitola shrne různé okultní směry, které také již fungovali v minulosti, ale s nástupem *NSDAP* se staly jednak podporovanými vládou a jednak stále využívanějšími.

3.1 Pozitivní a negativní eugenika po volbách

V roce 1931 se *NSDAP* stala nejsilnější politickou stranou, dle výsledků jednotlivých zemských sněmů. Ve stejném roce došlo k bankovnímu krachu, a i přes sanační opatření říšského kabinetu se stále víc projevovala ztráta důvěry ve vládu Heinricha Brüninga (1885-1970) toho času německého říšského kancléře.¹¹⁴ Veřejnost se stále více dozvídala o marnosti Brüningovi politiky. Zvyšoval se vliv pravicové i levicové radikální opozice, která proti říšskému kabinetu vedla štvanici.¹¹⁵ Brüning tedy ztrácel na popularitě a v roce 1932 ve funkci skončil. Německo mělo potom ještě dva kancléře, než se jím stal Hitler – Franze von Papena (1879-1969), který byl ve funkci krátce v roce 1932, a Kurta von Schleiera (1882-1934), který byl ve funkci pouhé dva měsíce na přelomu roku 1932 a 1933. Po Schleierovi dne 30.1.1933 prezident Paul von Hindenburg (1847-1934) jmenoval Hitlera říšským kancléřem. Tím se *NSDAP* dostala na přední místo v Říši, která neváhala uskutečnit svůj program. V únoru 1933 dosáhla rozpuštění říšského sněmu a v březnových volbách téhož roku získala *NSDAP* rozhodnou parlamentní většinu.¹¹⁶ 44 procent hlasů tedy onu většinu si zajistili s „bojovou frontou“, tedy spojenectvím s Německou nacionální lidovou stranou (*DNVP*) a *Stahlhelm* (spolek válečných veteránů). V polovině března téhož roku Hermann Göring jako ministr vnitra vyhláší boj proti „špíně“ a již 22. března je otevřen v Dachau první koncentrační tábor,

¹¹⁴ BROSZAT, Martin. *Uchopení moci: vzestup NSDAP a zničení výmarské republiky*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106-276-6. s. 132

¹¹⁵ BROSZAT, Martin. *Uchopení moci: vzestup NSDAP a zničení výmarské republiky*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106-276-6. s. 133

¹¹⁶ MANDL, Vladimír. *Právní soustava německé říše: (výběr)*. V Praze: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1939. s. 12

kde mají být umístěni odpadlíci společnosti. Říšský vůdce Himmler řekl, že se mají vyhladit „*Untermensch*“ tedy „*podlidí*“. Následně je v červenci roku 1933 schválen zákon o prevenci dědičně zatíženého potomstva, jehož hlavním iniciátorem je již známý Ernst Rüdin.¹¹⁷

Rüdin tedy nebyl jenom jedním z hlavních představitelů rasové hygieny počátku dvacátého století a následně ředitelem Mnichovských institutů, které se rasovou hygienou zabývaly, jak je psáno v předešlé kapitole, ale byl i prezidentem německého spolku pro psychiatrii a duchovním otcem zákona o prevenci dědičně zatíženého potomstva, které sloužilo eutanazii a pozdějšímu vyvražďování Židů. Nutno dodat, že *Německý spolek pro psychiatrii* propagoval již v roce 1925 „sterilizaci méněcenných“ s cílem vyvraždit dědičně nemocné jedince.¹¹⁸ Sotva kterákoliv jiná profesní skupina měla tak hluboký vliv na politiku nacionálně socialistickou jako lékařská profese. Sterilizační program by se dal nazvat „první plánovanou masovou vraždou národního socialismu“ ve které sehráli klíčovou roli lékaři a jejíž provedení bylo výhradně v rukou lékařů. Lékařské zabíjení dosáhlo svého vrcholu programem „*euthanasie*“, při níž zemřelo v letech 1939–1945 nejméně 100 000 duševně nemocných a postižených lidí z německých říšských sanatorií a pečovatelských ústavů. „*Euthanasie*“ byla výsledkem iniciativy Říšského výboru pro vědeckou evidenci dědičných a vrozených těžkých stavů – výbor byl složen převážně z lékařů. V rámci *akce T4* neboli „*Euthanasie*“ prováděli lékaři i popravčí služby. Na Hitlerův výslovný pokyn bylo ponecháno na vrchních lékařích šesti vražedných center, kde mezi lety 1940-1941 zemřelo přes 70 000 lidí duševně nemocných a postižených, aby otevřeli plynový kohout. *Euthanasie* se nevyhnula ani dětem již od kojeneckého věku, tyto děti byly nejčastěji předávkovány léky.¹¹⁹ Toto je negativní eugenika. Negativní eugenika znamená zbavit se nevhodných buď segregací, sterilizací nebo genocidou.

¹¹⁷ RÖDER, Thomas. *Muži za Hitlerem: architekti hrůzy*. Olomouc: Votobia, 2000. ISBN 80-7198-421-3. s. 73

¹¹⁸ RÖDER, Thomas. *Muži za Hitlerem: architekti hrůzy*. Olomouc: Votobia, 2000. ISBN 80-7198-421-3. s. 164

¹¹⁹ SCHMUHL, Hans-Walter. Die selbstverständlichekeit des töten. *Psychiater im Nationalsozialismus. Geschichte und Gesellschaft* [online]. 1990, vol. 16, no. 4, s. 411-439 [vid. 18.5.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/40185636> pozn. 1, s. 412, 413.

Oproti tomu pozitivní eugenika znamená rozmnožit vhodné.¹²⁰ Pozitivní eugenikou byl jednoznačně program *Lebensborn* (pramen života), nebo lépe řečeno pokus o něj.

3.1.1 Lebensborn

V prosinci roku 1935 vytvořil Heinrich Himmler program *Lebensborn*, který měl plnit dvojí úkol: poskytovat sociální pomoc rodinám SS, které mají velký počet rasově cenných dětí; a rozšířit zařízení pro mateřství a péči o děti a nastávající matky (ať už byly vdané či nevdané), pokud byly schopné prokázat biologickou dokonalost svých očekávaných dětí. Přesto, že se kladl důraz na rasovou hodnotu jako kritérium pro zapojení do *Lebensbornu*, mohl se program jevit jako zvláštní směs výhod v kombinaci s charitativním gestem SS vůči neprovdaným matkám. Ve skutečnosti ale *Lebensborn* fungoval jako jedna jednotka v rámci komplexní eugenické politiky započaté již v roce 1931, kdy *Reichsführer SS* Heinrich Himmler vydal „sňatkový dekret“, který zdůrazňoval rasovou čistotu, která se později odrážela v ustanoveních definujících poslání *Lebensbornu*. Po páru SS byl nejen požadován neposkvrněný árijský původ, ale oba partneři museli podstoupit důkladnou fyzickou prohlídku a předložit podrobnou anamnézu předků, která poskytla lékařský záznam pro vyhodnocení jejich zdraví a fyzické zdatnosti. Rasoví experti v *SS-Rassenamt* (Rasový úřad SS) následně tyto záznamy prozkoumali a u toho kladli velký důraz na historii předků, jako na důležité vodítko pro určení genetické dědičnosti.¹²¹ Himmler měl vášeň pro praktické otázky týkající se vytvoření dokonalého, zdravého prostředí, které odráží německou historii a tradice. Program *Lebensborn*, měl být v tomto duchu.¹²² Organizace tohoto programu byla Himmlerovým dítětem. Byl založen v roce 1935, což byl stejný rok, ve kterém vznikla i společnost *Ahnenerbe*, která měla podat vědecký důkaz o nadřazenosti nordické rasy. Spojení mezi *Lebensborn* a *Ahnenerbe* byla jasná: *Ahnenerbe* měla poskytnout teoretické základy programu „chovu“ čisté rasy. Organizace byla v roce 1936 přímo

¹²⁰ YouTube: Marek Orko Vácha: *Eugenika a holocaust (2017)* [online]. [vid. 6.6.2024]. minuta 21:30.

Dostupné z <https://youtu.be/oHFMBgJoM04?si=MjbpCSSsfICZ-fKU>

¹²¹ THOMSON, Larry V. *Lebensborn and the eugenics policy of the Reichsführer-SS. Central European History* [online]. 1971, vol. 4, no. 1, s. 54-77 [vid. 7.6.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/4545592> pozn. 1, s. 54, 55

¹²² CLAY, Catrine. *Panská rasa: nacistické Německo a experiment Lebensborn*. Praha: Columbus, 1996. ISBN 80-85928-43-4. s. 13

podřízena SS. Mimo jiné tyto oddíly Himmler považoval za hlavní nástroj populačního programu a nový národ árijců měl být plozen především příslušníky SS. Himmler z SS udělal jakýsi rytířský řád, do jehož řad se noví členové přijímali při zvláštním obřadu za svitu ohňů, jehož součástí byla i přísaha „*poslušnost až do smrti*“.¹²³ Úkolem tohoto programu ale nebylo jen přivádět na svět potomky „těch nejlepších“, ale měl i rozhodovací pravomoc o odebrání dětí vhodných k poněmčování. Jako příklad lze uvést poválečný zvláštní pátrací oběžník, kde s v nařízení č. 67 I. ve věci poněmčování dětí polských rodin a dětí z dřívějších polských sirotčinců píše, že v sirotčincích a pěstounských péčích je velký počet dětí, které dle rasového vzezření jsou považovány za děti nordických rodičů. Z tohoto zjištění vyplývá, že Poláci dávali německé sirotky právě do sirotčinců, anebo do pěstounských rodin s polskými jmény. Doklady ovšem neexistují. Aby děti mohli být vráceny, je nezbytné, aby byly podrobeny psychologické prohlídce a pokud bude prokázáno, že jsou nositeli krve hodnotné pro německý, budou poněmčeny. Pokud budou rasově a psychologicky schopny poněmčení, potom budou dány ve věku od 6–13 let do internátních škol (*Heimschulen*) a ve věku od 2-6 let rodinám označeným od *Lebensborn*.¹²⁴ Takže nejen že tento program měl snahu o vytvoření „panské rasy“, ale zároveň měl své zájmy i na odebrání rasově vhodných dětí a jejich poněmčování. *Lebensborn* je zodpovědný za únosy dětí jiné národnosti za účelem poněmčení. Cílem bylo „dosáhnout trvalé nacistické hegemonie v Německu a německé hegemonie v Evropě.“ Program neměl jen jeden cíl, šlo o snížení počtu obyvatel na území nepřátelské země, ale také o to zvýšit populaci německou. Hlavními obětmi byli děti z Čech, Polska, Jugoslávie a Norska.¹²⁵

Toto je nacistický program negativní a pozitivní eugeniky. Jsou to programy, které vymysleli a aplikovali vědci a vysoce postavení lidé v nacistickém Německu. Sloužili jinému politickému režimu, přesto bychom je v počátcích asi těžko rozeznali od nynějších následovníků. Proto je dle mého názoru nejvíce důležité to, kdo hranice vytyčí a kde.

¹²³ CLAY, Catrine. *Panská rasa: nacistické Německo a experiment Lebensborn*. Praha: Columbus, 1996. ISBN 80-85928-43-4. s. 62

¹²⁴ ČESKOSLOVENSKO. *Pohřešované československé děti: [zvláštní pátrací oběžník čís. 3]*. Praha: Ministerstvo vnitra, 1946, s. 10. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:00c460b0-a6a3-11e8-830e-005056825209>

¹²⁵ CLAY, Catrine. *Panská rasa: nacistické Německo a experiment Lebensborn*. Praha: Columbus, 1996. ISBN 80-85928-43-4. s. 152

Nacistické Německo zašlo jednoznačně nejdál, a to ve všech možných směrech. Tato doba je velmi komplikovaná, a to zejména v tom, že to nebyl jen běžný vývoj státu v čase, ale vývoj utnutý v určitém čase s naprosto změněným směrem. Ve směru, kterým se Německo zmítalo, hrála důležitou roli věda, historie (nebo alespoň některé prvky které se politicky hodily) a okultismus. Tyto na oko odlišné věci jsou provázané více, než se zdá, a to zejména proto, že spadají pod jedno vedení.

3.2 Okultismus

Elita společnosti Třetí říše začala formovat novou společnost tím, že zdůrazňovala potřebu germánského ducha a ideologii *Übermensch* (nadčlověka). Pro naplnění těchto cílů bylo nezbytné vytvořit nové náboženství a mystiku, které by inspirovalo lidi k obětování se ve jménu vzestupu říše. K tomu všemu měla být nápomocná společnost *Thule*, a to zejména pro její okultní charakter, a společnost *Ahnenerbe*, hlavně proto, že byla vedená jako výzkumný ústav SS, který podléhal vedení Heinricha Himmlera. Himmler byl pro okultismus velmi zapálený, což dokládá i to, že byl okultismus povýšen na post vědy. Pomocí Himmlera a s využitím *Ahnenerbe* se konali různé výzkumy, kterými se zabývala i společnost *Thule*. Proto je velmi zajímavé dokázat provázanost těchto hnutí a dát je do souvislosti s ideologií a vědou (hlavně tedy lékařskou).

Třetí říše, jak se říká nacistickému Německu zahrnovala širokou škálu pohanských, esoterních a indoárijských nauk, které souzněly s jejími rasovými cíli. Nacismus tedy představoval pro křesťanství jinou hrozbu než sekulární liberalismus či ateistický marxismus. Nebezpečí nespočívá v tom, že je nacistické hnutí náboženské, ale v tom, že má své vlastní náboženství, které se neshoduje s ortodoxním křesťanstvím. Nacistická religiozita byla velice proměnlivá, zahrnovala neopagnismus extrémního pangermánského elementu, arizované a nacionalizované křesťanství německých křesťanů a rasový a nacionalistický idealismus, který je typickým pro hnutí ve smyslu celku.¹²⁶

Zajímavým prvkem týkajícím se religiozity Německa, nutno dodat ještě předválečného jsou runy. Zájem o ně znovu ožil konkrétně na přelomu devatenáctého a dvacátého století právě zásluhou německých okultistů, kteří je začali spojovat s rasovou výjimečností. Následně, když se dostali k moci nacisté, tak převzali dvě runy: svastiku

¹²⁶ KURLANDER, Eric. *Hitlerova monstra: Třetí říše a nadpřirozeno*. Praha: Academia, 2021. ISBN 978-80-200-3123-5. s. 301, 302.

a runu S, která se stala znakem Himmlerova SS.¹²⁷ Svastika neboli hákový kříž byl pohanský germánský znak Thora (*Donnera*), tedy boha hromu. Podobný symbol lze nalézt i v hinduistické kultuře, s tím rozdílem že ramena směřují vlevo. Během devatenáctého století byla svastika symbolem nacionalismu a následně se stala nejstarším odznakem nacistické strany a státu, proto se objevovala i na výstroji a výzbroji ať již ve statickém postavení, nebo mobilním – což mělo utvářet představu pohybu. Druhou nejrozšířenější runou byl dvojitý symbol S (tedy SS), který symbolizuje vítězství. Dalšími runami byl např. *Sonnenrad* – svastika slunečního kola, *Ger – Rune*, *Wolfsangel* – vlčí hák.¹²⁸

Runy se běžně používali i při svatebních rituálech SS. Pro tyto účely navrhl člen Himmlerova štábu a jeho hlavní okultistický poradce Karl Maria Wiligut (1866-1946) ceremoniální dřevěnou mísu ozdobenou runami. Aby se mohla svatba konat, tak v zájmu rasové čistoty a prosazování nacistického programu eugeniky museli vyšší důstojníci SS a jejich snoubenky prokazatelně doložit svůj árijský původ minimálně do roku 1750. Himmler Wiliguta také pověřil zpracováním prstenu s umrlčí lebkou, které nosili příslušníci SS.¹²⁹ Staré germánské náboženství mohlo být obnoveno prostřednictvím run, mýtů a tradic, což bylo možné dešifrovat, pouze pomocí duchovních dědiců. Směsice náboženského milenialismu a eugeniky se velmi brzy protнула s hraničně-vědeckými tématy rasové hygieny a následně i šlechtění rasy (*Rassenzucht*), která byla v oblibě mezi běžnými biology, jako byl například již známý Alfred Ploetz. Pro tuto dobu považují za stěžejní hnutí *ariosofie*, tedy hnutí moudrosti árijců. Toto hnutí bylo v souladu s jinými okultními naukami, jako je teosofie a antroposofie z důvodu společného zaujetí myšlenkou, že znovu přivedou k životu staré Árijce, jakožto šestou základní rasu.¹³⁰ Je tedy naprosto zřejmé, že ať se jednalo o čistě vědecký program, nebo esotericko-

¹²⁷ GUILLEY, Rosemary. *Encyklopedie čarodějnic a čarodějnictví*. Praha: Olympia, 1997. ISBN 80-7033-432-0. s. 190.

¹²⁸ PLECITÝ, V., DANICS, Š., PORADA, V. *Extremismus, jeho kořeny, projevy a východiska řešení*: (sborník mezinárodní konference konané na Policejní akademii ČR v Praze ve dnech 26.-28.11.2001). Praha: Policejní akademie České republiky, 2001. ISBN 80-7251-088-6. s. 96. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:93a38175-c17f-4f9c-9343-b276fbabc053>

¹²⁹ RUDGLEY, Richard. *Vzkříšení pohanství: síly zla, nebo budoucnost západní spirituality?*. Praha: Mladá fronta, 2008. ISBN 978-80-204-1610-0. s. 146

¹³⁰ KURLANDER, Eric. *Hitlerova monstra: Třetí říše a nadpřirozeno*. Praha: Academia, 2021. ISBN 978-80-200-3123-5. s. 72.

filozofický, anebo kterýkoliv jiný, tak vše mělo společný cíl – uvést představu o nadřazenosti a podřadnosti do praxe. Již podle Heleny Petrovny Blavatské (1831-1891), významné teosofické osobnosti byla kolébkou moudrosti Indie zejména proto, že árijská rasa se vyvinula z pátého podplemene atlantského a zároveň měla představovat vrchol lidské evoluce ve stávajícím stádiu vývoje země.¹³¹ Dalším cílem *Ahnenerbe* tedy bylo i pátrat po ztracené civilizaci starověké panské rasy, a nejen po ní. Okultní vědy, historie, pohanství, eugenika, politika – to vše spolu v nacistickém Německu velice souvisí a je vzájemně provázáno. Atlantidou byl posedlý zejména spoluzakladatel *Ahnenerbe* Hermann Wirth (1885-1981). Zabýval se Platonovou legendou o Atlantidě a věřil, že se jedná o přesné vyličení osudu nordické říše v severním Atlantiku.¹³² Wirtha postavil v roce 1935 do čela *Ahnenerbe* a udělal z něj *Hauptsturmführera SS* v RuSHA, což byl hlavní rasový a osidlovací úřad *SS (Rasse- und Siedlungshauptamt)*.¹³³

Himmler měl velmi hluboký zájem o okultismus. Dokazuje to i že všechny hrady v této době podléhaly *SS*. V tomto směru nejznámějším byl hrad Wewelsburg který se měl stát hlavním sídlem *SS*. Himmler se snažil navázat na tradici Jindřicha I. Ptáčníka (876-936) a Albrechta I. Medvěda (1100-1170), kteří se proslavili krutostí vůči Slovanům.¹³⁴

3.3 Okultní centrum SS - Wewelsburg

Wewelsburg, ačkoliv je to sídlo velkolepé, tak přesto že již z názvu můžeme tušit, že to je hrad, píše se o něm někdy jako o zámku. Nemění to nic ale na věci, že to bylo Himmlerovo oblíbené místo, na které byl patřičně hrdý. Nejvyšší hodnostáři *SS* měli na zámku svá apartmá. Každé z nich neslo jméno nějaké historické osobnosti. Himmler obýval apartmá právě Jindřicha Ptáčníka.¹³⁵ Zároveň tam byl ale i pokoj Fridricha I. Barbarossy (1122-1190), jenž byl uzamčen, neboť byl rezervován pro Hitlera, kdyby

¹³¹ *Religio: Revue pro religionistiku*. Brno: Česká společnost pro studium náboženství, 2008(1), s.81
ISSN 1210-3640. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:361b7af0-8380-11e3-b315-001018b5eb5c>

¹³² PRINGLE, Heather. *Velký plán: Himmlerovi vědci a holocaust*. Praha: BB/art, 2008. ISBN 978-80-7381-385-7. s. 69.

¹³³ PRINGLE, Heather. *Velký plán: Himmlerovi vědci a holocaust*. Praha: BB/art, 2008. ISBN 978-80-7381-385-7. s. 71.

¹³⁴ GRÜNBERG, Karol. *SS Hitlerova černá garda*. Praha: Svoboda, 1981. s. 105.

¹³⁵ GRÜNBERG, Karol. *SS Hitlerova černá garda*. Praha: Svoboda, 1981. s. 105.

přijel navštívit tento svatostánek SS. Každý pokoj byl vybaven dobovými předměty, jako meče, štíty, zbroj, šperky, obrazy atd.¹³⁶ Wewelsburg měl být pro Himmlera obdobou Artušova Camelotu a měl se stát pro Němce magickým opěrným bodem ve válce Evropy a Asie.¹³⁷ Wewelsburg měl být hlavně duchovním centrem, které by SS inspirovalo k novým činům společenství. Přestavba hradu zajistila to, že v jižním křídle trojúhelníkové budovy, přímo nad jídelnou byly zřízeny Himmlerovi soukromé komnaty. K těmto pokojům patřila zbrojnice a knihovna s dvanácti tisíci svazky. Vedle byla zasedací síň, kde se konala zasedání nejvyššího soudu SS. Himmler měl na hradě svou mystickou síň dlouhou 35 metrů a širokou 15 metrů. V této síni byl masivní stůl s koženými křesly, na nichž byli stříbrné štítky se jmény vysoce postavených příslušníků SS, jenž se na hradě scházeli. Náklady na přestavbu Wewelsburgu byly 13 milionů marek.¹³⁸

Dějiny, germánství a minulá statečnost – to bylo to co mělo stmelovat příslušníky SS. Nejdůležitější byl však Jindřich Ptáčník, protože Himmler byl jeho obdivovatelem. Himmler dokonce tvrdil, že se mu ve spánku zjevuje duch Jindřicha a dává mu cenné rady. Himmler se Ptáčníkem zaobíral tak sugestivně, že neměl daleko k tomu, aby se sám považoval za jeho reinkarnaci.¹³⁹

Himmler byl historií doslova posedlý. Již od počátku SS, což bylo v této práci již zmíněno založil zvláštní výzkumný podnik *Ahnenerbe*, který měl sklenout most mezi minulostí a přítomností. Pod Himmlerovou patronací se badatelé pouštěli do rozsáhlých archeologických výzkumů. Tyto výzkumy byly například ve východním Prusku, protože Himmler chtěl podklady pro tvrzení, že nordická rasa zde sídlila již před řádem německých rytířů. Stejně tak vykopávky u Aurichu ve východním Frísku, kde byl nalezen 6000 let starý pluh, což pro Himmlera znamenalo to, že vyspělí germánští rolníci tam byli 4000 let před křesťanstvím.¹⁴⁰

¹³⁶ RAVENSCROFT, Trevor. *Kopí osudu: okultní moc kopí, kterým byl ježíš bodnut do boku*-. Brno: Books, 1998. ISBN 80-7217-070-8. s. 281

¹³⁷ KRUŠINA, Zdeněk. *Tajné dějiny světa, 2: Ráj versus evoluce*. Praha: Eminent, c2001. ISBN 80-7281-047-2. s. 57

¹³⁸ MOULIS, Miroslav. *Sto dní na vrcholu moci*. Praha: Mladá fronta, 1987, s. 76, 77.

¹³⁹ MOULIS, Miroslav. *Sto dní na vrcholu moci*. Praha: Mladá fronta, 1987, s. 77.

¹⁴⁰ HAMŠÍK, Dušan. *Druhý muž třetí říše*. Praha: Mladá fronta, 1986, s. 116

Je tedy naprosto zjevné, že pro Himmlera byla historie naprosto zásadní. Celkově pro nacistické vůdce měly tradice tohoto řádu sídlícího na Wewelsburgu představovat nejen zdůvodnění kolonizace zemí ležících na východě, ale i zavedení elitářské struktury rytířské vrstvy, podléhající vůdcům a žijící z exploatace, neboli vykořisťování porobeného obyvatelstva. Na tuto tradici navazoval zejména další člen *Thule*, také již zmíněný Alfred Rosenberg.¹⁴¹

Německý národní socialismus byl z hlediska politiky naprosto unikátní. Nedržel se totiž striktně politické filozofie, ale opíral se ve vysoké míře o historii a duchovno. Okultismus, starogermánské tradice, politika a nenávisť k podřadným rasám vytvářely naprosto nebyvalou politiku celého státního útvaru. Nejednalo se jen o politicko-ekonomickou ideologii, ale o gnosticko-náboženskou filozofii, která se vyznačovala svým vlastním chápáním světa s kořeny v dávné minulosti.

3.4 Norimberské procesy a procesy s válečnými zločinci

Po skončení druhé světové války čelilo nacistické Německo mezinárodnímu odsouzení za hrůzné činy spáchané pod záštitou rasových a eugenických teorií, které tvořili jádro nacistické ideologie. Norimberské procesy. Ty probíhaly v letech 1945 až 1946 a byly klíčovým momentem v mezinárodním právu a spravedlnosti. Tyto procesy měly za cíl nejen potrestat hlavní válečné zločince, ale také veřejně odsoudit a zdokumentovat zločiny spáchané nacistickým režimem.

Norimberk byl symbolem národně socialistické doby. Zde byly schváleny „Norimberské zákony“, které chystaly zničení Židů. Místo říšských stranických sjezdů a rasových zákonů se v tomto městě začalo odehrávat něco nového – Norimberský proces.¹⁴²

Hlavní norimberský proces trval od listopadu 1945 do října 1946 a skončil dvanácti rozsudky smrti. K smrti byl odsouzen Hans Frank, Wilhelm Frick, Hermann Göring, Alfred Jodl, Ernst Kaltenbrunner, Wilhelm Keitel, Joachim von Ribbentrop, Alfred Rosenberg, Fritz Sauckel, Arthur Seyss-Inquart, Julius Streicher a Martin Bormann, který byl souzen v nepřítomnosti (protože se ještě v této době nevědělo, že je již mrtev a byl považován za nezvěstného). Hermann Göring si krátce před popravou stihl

¹⁴¹ GRÜNBERG, Karol. *SS Hitlerova černá garda*. Praha: Svoboda, 1981. s. 105.

¹⁴² SCHULTZ, Uwe. *Velké procesy: právo a spravedlnost v dějinách*. Praha: Brána, 1997, s. 337. ISBN 80-85946-76-9.

vzít život. Dále tresty odnětí svobody v rozhraní mezi deseti lety a doživotím obdržel Karl Dönitz, Walter Funk, Rudolf Hess, Konstantin von Neurath, Erich Reader, Baldur von Schirach a Albert Speer. Tresty si odpykávali ve špandavské věznici. Rudolf Hess si v roce 1987 vzal ve vězení život.¹⁴³ Tímto mezinárodní vojenský tribunál v Norimberku skončil svou činnost. Krátce na to byly v Norimberku zřízeny následné vojenské tribunály. Rozdíl spočíval v tom, že první proces byl mezinárodní, ale následný již byl pouze americký, protože Norimberk v té době již spadl do americké zóny. Přesto tyto soudy mají charakter mezinárodní úrovně.¹⁴⁴

Norimberský následný proces, známý jako proces s lékaři, byl zaměřen na obvinění proti 23 německým lékařům a dalším osobám zodpovědným za válečné zločiny a zločiny proti lidskosti. Tito lékaři byli obviněni z účasti na nacistických experimentech, které vykonávali na věznicích v koncentračních táborech, stejně jako z masových vražd lidí s duševním nebo fyzickým postižením v rámci programu *Euthanasie* neboli *Akce T4*. Hlavními obžalovanými byli: Dr. Karel Brandt, který byl podřízen pouze Hitlerovi a v lékařských věcech za Hitlera jednal, Dr. Siegfried Handloser, Dr. Pavel Rostock, Dr. Oskar Schroeder, Dr. Karel Genzken, který měl dohled nad všemi koncentračními tábory po lékařské stránce, Dr. Karel Gebhardt, který v koncentračním táboře Ravensbrück prováděl pokusy se sulfamidy, byl prezidentem německého Červeného kříže a Himmlerovým osobním lékařem, Dr. Kurt Blome, který řídil vůdcovu školu pro německé lékaře v Altsee a jehož úkolem bylo vštípit mladým lékařům nacistickou ideologii, Dr. Rudolf Brandt, který se staral o provedení Himmlerových opatření, Dr. Joachim Mrugowski, který založil „hygienický ústav zbraní SS“, Dr. Helmut Poppendick, jehož úkolem bylo vypracovat plány pro germanizaci východních území dle rasových zásad nacistické strany a spolupracovat při deportaci Židů a jiných příslušníků porobených národů, Wolfram Sievers, jednatel *Ahnenerbe*, nesoucí vinu za experimenty na věznicích v Natzweileru, Prof. Dr. Gerhard Rose, Dr. Siegfried Ruff, Dr. Hans V. Romberg, Viktor Brack, který hrál významnou roli při provádění *euthanasie*, Dr. Hermann Becker-Freysing, Dr. Jiří Weltz, Dr. Konrád Schaefer, Dr. Waldemar Hoven, táborový lékař, jenž vybíral lidi pro pokusy se skvrnitým tyfem, Dr. Vilém Beiglböck,

¹⁴³SCHULTZ, Uwe. *Velké procesy: právo a spravedlnost v dějinách*. Praha: Brána, 1997, s. 337. ISBN 80-85946-76-9.

¹⁴⁴DONNER, Bohdan. *Lékařská věda ve službách zločinu: Jakou cenu měl člověk v rukou nacistických lékařů*. Praha: Ministerstvo informací, 1948, s. 7.

prováděl pokusy s mořskou vodou v koncentračním táboře, Dr. Adolf Pokorny, navrhoval Himmlerovi, aby pomocí drogy „*caladium seguinum*“ prováděl sterilisaci, Dr. Herta Oberhauserová asistovala Dr. Gebhardtovi při pokusech, Dr. Bedřich Fischer, asistent Dr. Gebhardta.¹⁴⁵

Na lékařských pokusech měla zájem německá branná moc a letecká zbraň. Utrpení příslušníků národů, které pokládali za méněcenné jim bylo lhostejné.¹⁴⁶ Nacističtí lékaři prováděli pokusy konané za účelem zjištění odolnosti lidského organismu na nízký tlak vzduch, vyskytující se ve velkých výškách, pokusy mající účel zjistit odolnost lidského organismu vůči mrazu a ledové vodě, maláriové pokusy, pokusy s yperitem, pokusy se sulfanilamidy, regenerace kostí, svalů, nervů a transplantace kostí, pokusy s mořskou vodou, pokusy s epidemickou žloutenkou, sterilizaci, pokusy se skvrnitým tyfem, pokusy s jedy, pokusy se zápalnými bombami a pokusy s krevní plasmou.¹⁴⁷

Obhajoba obžalovaných by se snadno dala zařadit do čtyř skupin – popírání, přiznání s tím, že plnili pouze „vyšší rozkaz“, jiní obžalovaní tvrdili, že pokusy byly prováděny na dobrovolnících anebo se své činy snažili ospravedlnit nacistickou *etikou* s projevy averse vůči realitě a smyslu pro odpovědnost jednotlivce.¹⁴⁸

Pro válečné zločiny nejsou v Norimberských procesech stíháni jen generálové a ministři, ale i nacističtí soudci, státní zástupci, vedoucí úředníci ministerstva spravedlnosti, průmyslníci a lékařští badatelé – tedy každý, kdo své odborné znalosti dal do služeb nacistické ideologie.¹⁴⁹

Norimberské procesy představovaly významný milník v poválečné snaze o spravedlnost, kdy byli představitelé režimu postaveni před soud a odsouzeni za své zločiny proti lidskosti. Tyto procesy symbolizovaly mezinárodní odhodlání potrestat válečné zločince a veřejně odsoudit hrůzné činy spáchané pod záštitou rasových

¹⁴⁵ DONNER, Bohdan. Lékařská věda ve službách zločinu: Jakou cenu měl člověk v rukou nacistických lékařů. Praha: Ministerstvo informací, 1948, s. 10-17.

¹⁴⁶ DONNER, Bohdan. Lékařská věda ve službách zločinu: Jakou cenu měl člověk v rukou nacistických lékařů. Praha: Ministerstvo informací, 1948, s. 19

¹⁴⁷ DONNER, Bohdan. Lékařská věda ve službách zločinu: Jakou cenu měl člověk v rukou nacistických lékařů. Praha: Ministerstvo informací, 1948, s. 20-31.

¹⁴⁸ DONNER, Bohdan. Lékařská věda ve službách zločinu: Jakou cenu měl člověk v rukou nacistických lékařů. Praha: Ministerstvo informací, 1948, s. 44

¹⁴⁹ DONNER, Bohdan. Lékařská věda ve službách zločinu: Jakou cenu měl člověk v rukou nacistických lékařů. Praha: Ministerstvo informací, 1948, s. 55

a eugenických teorií. Byli zde odsouzeni nejen političtí a vojenští lídři, ale i lékaři a vědci, kteří své odborné znalosti zneužili k uskutečnění hrůzostrašných experimentů a programů. Norimberské procesy tak posílily zásady mezinárodní spravedlnosti a lidských práv, které jsou základem současného mezinárodního práva.

3.5 Novodobé hrozby

Navzdory významnému kroku ke spravedlnosti a odsouzení nacistických praktik v norimberských procesech však zůstává riziko jejich opětovného vzestupu v nové formě. V dnešní době se stále objevují nebezpečné teorie, které nesou podobné rysy jako nacistická ideologie, a to nejen na okraji společnosti, ale i v jejích vlivných kruzích.

Významným příkladem je působení některých vysoce postavených představitelů NATO (*North Atlantic Treaty organization*) s nacistickou minulostí. Například Hans Speidel (1897-1987), bývalý generál ozbrojených sil *Wehrmacht*, se stal nejvyšším velitelem pozemních sil NATO v centrální Evropě v letech 1957-1963.¹⁵⁰ Podobně i další jako například Johannes Steinhoff a Johann von Kielmansegg zastávali vysoké pozice v NATO navzdory své nacistické minulosti.

Zajímavá je také operace *Paperclip*, což bylo krycí jméno amerického projektu, který měl za cíl převést do USA německé nacistické vědce. Domov na americké půdě nakonec více než 1500 vědců, bývalých členů *NSDAP* a *SS*, kteří se podíleli na zvěrstvech druhé světové války. V předešlé podkapitole byli jmenovitě označeni lékaři, kteří byli souzeni v norimberském procesu. Stali se cílem náborového programu *Paperclip*, byl to Hermann Becker-Freysing a Konrád Schäfer, kteří jsou autory studie „Žízeň a hašení žízně v nouzových situacích na moři“. Studie měla za cíl navrhnout způsoby, jak zajistí přežití pilotů sestřelených nad vodou. Za tímto účelem použili čtyřicet zdravých lidí a experiment se uskutečnil v Dachau. Všechny subjekty zemřely. Schäfer pokračoval v Texasu ve výzkumu žízně a odsolování vody a Freysing prováděl rozsáhlý letecký výzkum pro americké letectvo.¹⁵¹ Operace *Paperclip* umožnila nacistickým vědcům pokračovat ve své práci v USA, což vyvolává otázky o etice a morálce vědeckého výzkumu.

¹⁵⁰ WIKIPEDIA – otevřená encyklopedie [online]. [vid. 28.6.2024]. Dostupné z:

https://en.wikipedia.org/wiki/Hans_Speidel

¹⁵¹ *Secret History: Operation Paperclip: Nazi science goes West* [online]. [vid. 28.6.2024]. Dostupné z:

<https://www.sott.net/article/370632-Operation-Paperclip-Nazi-goes-West>

V dnešní době vznikají obavy z nových forem globálních hrozeb, které někteří spojují s konceptem *Nového světového řádu (NWO)* a osobností Klausa Schwaba, zakladatele *Světového ekonomického fóra*. Koncept *NWO* je často spojován s teoriemi o tajných elitách, které usilují o vytvoření globální vlády s centralizovanou mocí, ale také se zde objevují prvky *antisemitismu* neboli nenávisti k Židům.¹⁵² Klaus Schwab jehož rodina měla údajně nacistické vazby, je vnímán jako klíčová postava v těchto obavách díky jeho propagaci *Čtvrté průmyslové revoluce* a koncepce *Velkého resetu*.¹⁵³ Které podle kritiků mohou vést k erozi národní suverenity a individuálních svobod. Podobně jako v případě nacistické ideologie, která usilovala o centralizaci moci, jsou současné obavy zaměřeny na zneužití technologických a politických nástrojů pro dosažení globální dominance. Tyto teorie a obavy reflektují hlubokou nedůvěru vůči elitám a globálním institucím, které jsou vnímány jako potencionální hrozby pro demokratické principy a lidská práva.

Společnost by se měla mít na neustále pozoru, aby se zabránilo opakování tragédií způsobených nacistickým režimem. Ochrana demokratických principů a lidských práv je klíčová pro zachování svobody a spravedlnosti pro budoucí generace, čímž se minimalizuje riziko vzestupu obdobných totalitních ideologií.

¹⁵²FLORES, Myles. *The New World Order: The Historical Origins of a Dangerous Modern Conspiracy Theory* [online]. [vid. 28.6.2024]. Dostupné z: <https://www.middlebury.edu/institute/academics/centers-initiatives/ctec/ctec-publications/new-world-order-historical-origins-dangerous>

¹⁵³SLOVANKA. *O rodinné historii a „kariéře“ Klausa Schwaba – šéfa WEF* [online]. [vid. 28.6.2024]. Dostupné z: <https://necenzurovana.pravda.cz/2022/05/o-rodinne-historii-a-kariere-klausa-schwaba-sefa-wef/>

Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo seznámit čtenáře s vývojem rasových a eugenických teorií nejen na území Německa. Eugenika se stala poměrně velkým fenoménem, který jednak ovlivňoval život ve společnosti, ale také celkový náhled na něj. Eugenika se stala nejen vědou, ale i prostředkem uvažování.

Pro pochopení této oblasti bylo nutné podrobně se zaměřit na různé teorie a jejich aplikaci v Německu. Německo bylo specifické v tom, že jeho životní úroveň a společenské podmínky v první polovině dvacátého století umožnily přijetí a rozvoj těchto teorií, což vedlo k nejhorším možným důsledkům. Tato práce dokazuje, jak se tyto teorie promítly do politiky a praxe nacistického režimu.

Významnou částí této práce bylo analyzovat roli lékařů a jejich spolupráci na rasové hygieně, včetně programů jako *Akce T4* tedy *Euthanasie* v rámci negativní eugeniky, a *Lebensborn* v rámci pozitivní eugeniky. Tyto programy ilustrují, jak hluboko zakořeněné a systematické byly snahy o vytvoření „rasově čisté“ společnosti, což v závěru vedlo k nepopsatelnému lidskému utrpení.

Věda a víra v pokrok dokázala obhájit postoje předních nacistů, kteří dychtili pro znovuzískání ztracené slávy národa germánského. Nejen, že je obhajovala, ale ona je svými činy i podporovala. Tato ideologie měla neobyčejnou schopnost přetvořit si vše k obrazu svému, toho je jasným důkazem i náboženství. Mnoho nacistů se uchýlovalo k okultismu, ale to nemění nic na věci, že tento národ byl vždy křesťanský a „ze dne na den“ tuto víru vymýtiti nelze. Lze ji však upravit tak, aby nebránila v jejich velkém plánu. V souvislosti s okultismem se tato práce snaží dokázat proč se nacisté tímto směrem ubírali, co bylo tou fascinací zaobírat se tajemnem, přičemž vedli soustavné snahy o vyvraždění celých národů. Bylo to období posedlosti stát se (zase) slavnými Germány, o kterých se vypráví legendy od starověku. Celá tato ideologie byla založená na touze znovuzrození Germánů, z velké části proto, že Němci trpce nesli ponížení po Versailleské mírové smlouvě.

Práce Také zkoumala následky těchto teorií po druhé světové válce, včetně Norimberských procesů, kde byly odsouzeny zločiny spáchané pod záštitou eugenických a rasových teorií. Tyto procesy byly důležitým krokem k dosažení spravedlnosti a odsouzení nacistických praktik.

V závěru je třeba zdůraznit, že ideologie, které vedly k tak obrovským zločinům, nesmí být zapomenuty ani tolerovány. Dnešní globální hrozby, včetně konspiračních teorií spojených s Novým světovým řádem (*NWO*) a osobnostmi jako Klaus Schwab, jenž je uznávaným ekonomem, ale zároveň je předmětem spekulací ohledně nacistických kořenů, dokazují, že se tyto myšlenky mohou transformovat v nové formy. Lidstvo musí být obezřetné, aby se podobné hrůzy nikdy neopakovaly.

Seznam použitých zdrojů

BENEŠ, Edvard. Paměti: Od Mnichova k nové válce a k novému vítězství. Prah: Orbis, 1948

BUDIL, Ivo T. Triumf rasismu: rasová imaginace a zrození moderní doby. V Praze: Stanislav Juhaňák – Triton, 2015. ISBN 78-80-7387-750-7.

BUDIL, Ivo T. *Úsvit rasismu*. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-630-2

BÜRGIN, Luc. Omyly vědy: zneuznaní géniové, smůla vynálezců a zcela chybné soudy: “A přece měli pravdu!“. Praha: Brána, 1998. ISBN 80-7243-005-X

CLAY, Catrine. *Panská rasa: nacistické Německo a experiment Lebensborn*. Praha: Columbus, 1996. ISBN 80-85928-43-4

ČAPEK, František a Josef, MALÝ. *Socialisace*. Plzeň: Omladina, 1920

ČESKOSLOVENSKO. *Pohřešované československé děti*: [zvláštní pátrací oběžník čís. 3]. Praha: Ministerstvo vnitra, 1946. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:00c460b0-a6a3-11e8-830e-005056825209>

DARWIN, Charles a Vladimír J . A. NOVÁK. *Vlastní životopis*. Praha. Život a práce, 1950

DARWIN, Charles, *O původu člověka*. Praha: Academia, 1970. s. 93.

DONNER, Bohdan. Lékařská věda ve službách zločinu: Jakou cenu měl člověk v rukou nacistických lékařů. Praha: Ministerstvo informací, 1948

DUBININ, Nikolaj Petrovič a Alexandr Petrovič PECHOV. *Filozofické a sociální otázky soudobé genetiky*. Praha: Horizont, 1976

FLORES, Myles. *The New World Order: The Historical Origins of a Dangerous Modern Conspiracy Theory* [online]. [vid. 28.6.2024]. Dostupné z: <https://www.middlebury.edu/institute/academics/centers-initiatives/ctec/ctec-publications/new-world-order-historical-origins-dangerous>

GOBINEAU, Arthur de. *O nerovnosti lidských plemen*. Praha: Orbis, 1942

GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Okultní kořeny nacismus: rakouští a němečtí ariosofisté 1890-1935 : tajné árijské kultury a jejich vliv na nacistickou ideologii*. Praha: Votobia, 1998. ISBN 80-7220-023-2

GRÜNBERG, Karol. *SS Hitlerova černá garda*. Praha: Svoboda, 1981

GUILEY, Rosemary. *Encyklopedie čarodějnic a čarodějnictví*. Praha: Olympia, 1997. ISBN 80-7033-432-0

HÁJEK, Miloš. *Německo v letech 1918-1939: listopadová revoluce : výmarská republika : fašistická diktatura*. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 1957

HAMŠÍK, Dušan. *Druhý muž třetí říše*. Praha: Mladá fronta, 1986

HOCH, Karel. *Pangermanismus*. Praha: Orbis, 1946

HORÁČEK, Cyril. *Malthusova nauka a některé novodobé jevy populační*. Brno: Barvič a Novotný, 1922

KLOKOČKA, Vladimír. *Ústavní zřízení evropských států: (srovnávací studie)*. Praha: Linde, 1996. ISBN 80-7201-005-0

KOHN, H. *Paradox Fichteho nacionalismu*. *Časopis dějin idejí* [online]. 1949, roč. 10, č. 3, s. 319-343 [vid. 18.3.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/2707040>

KRUŠINA, Zdeněk. *Tajné dějiny světa, 2: Ráj versus evoluce*. Praha: Eminent, c2001. ISBN 80-7281-047-2

KURLANDER, Eric. *Hitlerova monstra: Třetí říše a nadpřirozeno*. Praha: Academia, 2021. ISBN 978-80-200-3123-5

MCGREAL, Ian Philip. *Velké postavy západního myšlení: slovník myslitelů*. V českém jazyce vyd. 2. Přeložil Martin POKORNÝ. Obzor, sv. 10. Praha: Prostor, 1999. ISBN 80-7260-002-8

MEES, B. Hitler and Germanentum. *Journal of Contemporary History* [online]. 2004, vol. 39, no. 2, s. 255-270 [vid. 18.4.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/3180724>

MILTOVÁ, Alena. *Sociologické školy, směry, paradigmatata*. Vyd. 2., dopl. Sociologické pojmosloví, sv. 4. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN 80-85850-81-8

MODRÁČEK, František. *Fašistické převraty: krise poválečných demokracií*. Praha: F. Modráček, 1937

MOULIS, Miroslav. *Sto dní na vrcholu moci*. Praha: Mladá fronta, 1987

ORLOW, Dietrich O. The organizational History and structure of the NSDAP, 1919-23. *Journal of Modern History* [online], 1965, vol. 37, no. 2, s. 208-226 [vid. 27.3.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/1878310>

PATTEN, A. “The most natural state“: Herder and Nationalism. *History of Political Thought* [online]. 2010, vol. 31, no. 4, s. 657-689 [vid. 18.3.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/26224133>

PELZ, W.A. Economic Collapse and the Rise of Fascism, 1920-33. *A People's History of Modern Europe* [online]. 2016, s. 127-141 Pluto Press, [vid. 22.3.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/j.ctt1c2crfj.14>

PLATÓN. *Ústava*. Přeložil Radislav HOŠEK, autor úvodu Petr HORÁK. Antická knihovna, Sv. 65. Praha: Svoboda-Libertas, 1993. ISBN 80-205-0347-1

PLECITÝ, V., DANICS, Š., PORADA, V. Extremismus, jeho kořeny, projevy a východiska řešení: (sborník mezinárodní konference konané na Policejní akademii ČR v Praze ve dnech 26.-28.11.2001). Praha: Policejní akademie České republiky, 2001. ISBN 80-7251-088-6

POLIAKOV, Léon. *The Aryan myth; a history of racist and nationalist ideas in Europe*. Printed and bound in the United States of America: Barnes & Noble Books, 1974. ISBN 0-76070-034-6

PRINGLE, Heather. *Velký plán: Himmlerovi vědci a holocaust*. Praha: BB/art, 2008. ISBN 978-80-7381-385-7

PROCTOR, Robert. *Rasová hygiena: lékařství v době nacismu*. Stíny, sv. 10. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1763-5

RAVENS-CROFT, Trevor. Kopí osudu: okultní moc kopí, kterým byl ježíš bodnut do boku-. Brno: Books, 1998. ISBN 80-7217-070-8

Religio: Revue pro religionistiku. Brno: Česká společnost pro studium náboženství, 2008(1), ISSN 1210-3640. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:361b7af0-8380-11e3-b315-001018b5eb5c>

ROLL-HANSEN, N. Eugenics before world war II: The case of Norway. *History and Philosophy of the Life Sciences* [online], 1980, vol. 2, no. 2, s. 269-298 [vid. 22.2.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/23328256>

RUDGLEY, Richard. Vzkříšení pohanství: síly zla, nebo budoucnost západní spirituality?. Praha: Mladá fronta, 2008. ISBN 978-80-204-1610-0

Secret History: Operation Paperclip: Nazi science goes West [online]. [vid. 28.6.2024]. Dostupné z: <https://www.sott.net/article/370632-Operation-Paperclip-Nazi-goes-West>

SCHMUHL, Hans-Walter. Die selbstverständlichkeit des tödens. Psychiater im Nationalsozialismus. *Geschichte und Gesellschaft* [online]. 1990, vol. 16, no. 4, s. 411-439 [vid. 18.5.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/40185636>

SCHULTZ, Uwe. *Velké procesy: právo a spravedlnost v dějinách*. Praha: Brána, 1997, s. 337. ISBN 80-85946-76-9

SLOVANKA. *O rodinné historii a „kariéře“ Klause Schwaba – šéfa WEF* [online]. [vid. 28.6.2024]. Dostupné z: <https://necenzurovana.pravda.cz/2022/05/o-rodinne-historii-a-kariere-klause-schwaba-sefa-wef/>

SPENCER, Herbert a Josef PELCL. *O studiu sociologie*. V Praze: Společným nákladem Rozhledů, 1898

SRB, Vladimír, KUČERA, Milan a RŮŽIČKA, Ladislav. *Demografie*. Praha: Svoboda, 1971

THOMSON, Larry V. Lebensborn and the eugenics policy of the Reichsführer-SS. *Central European History* [online]. 1971, vol. 4, no. 1, s. 54-77 [vid. 7.6.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/4545592>

WEISS, S.F. The race Hygiene Movement in Germany. *Osiris* [online], 1987, vol. 3, s. 193-236 [vid. 22.2.2024]. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/301759>

WESTAWAY, Frederic William. *Objevy bez konce: 3000 let zkoumání přírody a světa*. V Praze: Fr. Borový, 1938. sv. 2

WIKIPEDIA – *otevřená encyklopedie* [online]. [vid. 28.6.2024]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Hans_Speidel

WOLF, Richard. *Válečný duch Německa: problém války v německé filosofii, vědě a politice*. Praha: Svaz čs. Důstojnictva, 1935

YouTube: Marek Orko Vácha: Eugenika a holocaust (2017) [online]. [vid. 6.6.2024].
Dostupné z <https://youtu.be/oHFMBgJoM04?si=MjbpCSSsfICZ-fKU>

YouTube: Triumph des Willens (1935) [online]. [vid. 3.5.2024]. Dostupné
z <https://youtu.be/KkBbgbjgHM?si=WOMgRr8nNQADrVsZ>